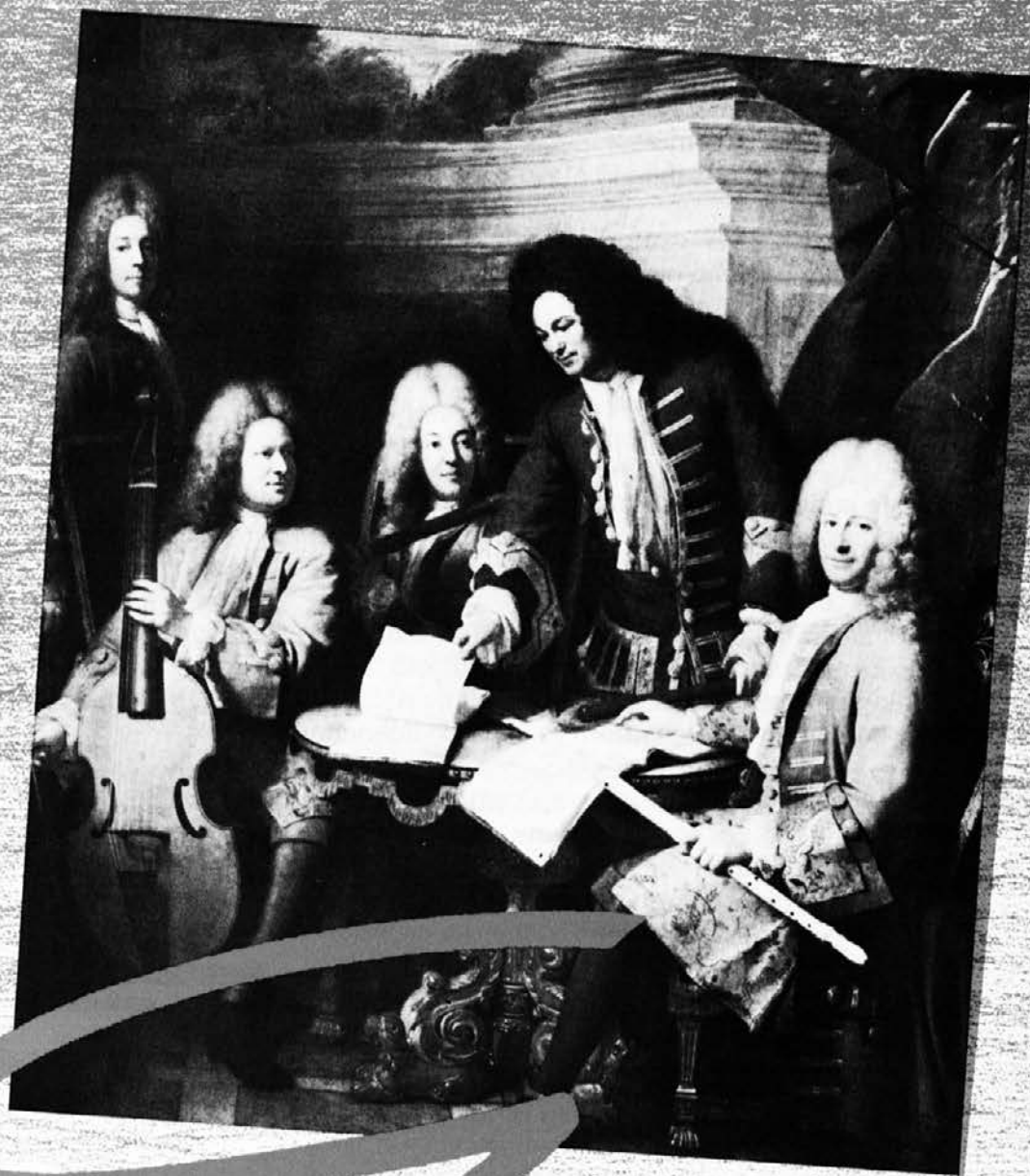

Baročno srečanje v Benetkah

Tartinijev vražji trilček

GLASBENI VTISI S TAIWANA

L.XXII (1991-92) št.5

GLASBENJA MLADINA

Glasbena mladina Slovenije objavlja
JAVNI RAZPIS ZA KONCERTNO SERIJO MLADIH
SLOVENSКИH IZVAJALCEV

GM ODER

- * Na razpis se lahko prijavijo mladi slovenski glasbeniki in komorne skupine iz Slovenije in od drugod s sporedom večernega koncerta; v poštev prihajajo vsa glasbila in glasovi.
—
- * Glasbeniki smejo biti stari do 25 let, kar velja tudi za korepetitorje; za komorne skupine pa velja povprečna starost do 25 let.
—
- * Koncertni spored naj bo oblikovan tako, da bo vsaj polovica skladb skladateljev 20. stoletja, najmanj četrtnina pa del slovenskih skladateljev. Navedene zahteve ne veljajo za mlade glasbenike, ki so se specializirali za izvajanje stare glasbe na starih glasbilih.
—
- * Prijava naj vsebuje krajšo biografijo izvajalcev z rojstnimi podatki, kontaktnim naslovom in dosedanjimi pomembnimi nastopi in morebitnimi nagradami s tekmovanj, priporočila mentorjev, natančen koncertni spored ter fotografijo.
—
- * Tričlanska strokovna žirija bo na podlagi vseh prijav izbrala do šest izvajalcev. Pri izboru bo upoštevala predvsem preverjeno kvaliteto izvajalcev z ustrezno sestavljenim predlaganim sporedom, hkrati pa tudi pestrost zastopanih glasbil v dokončnem izboru. Odločitve žirije so dokončne.
—
- * Prireditelji zagotavljajo vsem izbranim izvajalcem serijo treh do petih večernih koncertov s primerno promocijo v strnjenem terminu. Predvideni termini koncertnih serij posameznih izvajalcev so oktober, november in december 1992 ter februar, marec in april 1993.
—

Pisne prijave z vsemi zahtevanimi prilogami pošljite najkasneje do 15. maja 1992 na naslov:
Glasbena mladina Slovenije,
Kersnikova 4, 61000 Ljubljana. O rezultatih izbora bomo vse prijavljene kandidate
obvestili do 15. junija 1992!

letnik 22, št. 5, maj 1992

IZDAJATELJ IN**ZALOŽNIK**

Glasbena mladina Slovenije

Cena izvida

120 SLT

UREDNIŠTVO**Uredniki**

Kaja Šivic, glavna urednica

Branka Novak

Peter Barbarič

Veronika Brvar

**Oblikovanje in
tehnično urejanje**

Darja Spanring Marčina

Lektoriranje

Miha Hvastija

Elektronski prelom

Jabolko, Gosposka 18, Ljubljana

TiskTiskarna Ljudske pravice
Ljubljana

Revija sofinancirata

Ministrstvo za kulturo in

Ministrstvo za šolstvo in šport

Republike Slovenije.

Po mnenju Ministrstva za kulturo

številka 415-171/92 mb sodi revija

Glasbena mladina med proizvode, za

katere se plačuje 5% davek od prometa

proizvodov.

Naslov uredništva

Revija Glasbena mladina

Kersnikova 4/III

61000 Ljubljana

telefon 061-322 570

Naročnino obračunavamo za tri

številke. Odpovedi sprejemamo

pisno in veljajo za naslednje

obračunsko obdobje.

Številka žiro računa:

SDK Ljubljana 50101-678-49381

na naslov: glaci:

izvajalci baročne trionsate s kom-
pozicijom Michelom de la Barreom

Izguba glasbenega spomina

Pomlad je čas, ko se koncertna sezona bliža svojemu vrhuncu. Abonmajskim koncertom in solističnim recitalom uveljavljenih umetnikov se pridružijo še predstavitve in zaključni koncerti mladih umetnikov in študentov glasbe. Že nekaj let pri vrhunski tuji ponudbi vlada sušno obdobje. Vzrok naj bi iskali v našem nezavidljivem političnem in gospodarskem položaju. Slavnim "vzhodnim" umetnikom, ki jim vrhunskosti večinoma ne gre oporekati, se redko pridružijo virtuozizmi ostalih delov sveta. Nezaupljiv poslušalec se ob tem tudi vpraša, kako to, da jih je pot zanesla ravno v našo deželo. Neredko se zgodi, da si "vrhunski" tuji glasbenik pri nas le nabira dragocene izkušnje ali pa lovi senco nekdanje slave. Sušna leta pa so že nekaj časa tudi na področju samega programa. Videti je, kot da v koncertnem repertoarju velja načelo "poljedeljskega kolobarjenja". Vsaka tri leta enak program. Izgovor, da je temu krivo obubožano gospodarstvo, je preveč preprosto, da bi bil resničen.

Če načrtovalci programov že ne smejo poseči po novejših partiturah zaradi same finančne nedosegljivosti, bi lahko pogledali v zakladnico manj znanih, a zato ne manj znamenitih del. Za takšen drzen poseg pa bi verjetno samo obiskovanje standardnih koncertov ne zadostovalo. Glasbena presenečenja in prava mala glasbena odkritja v svetu virtuozov in samih glasbenih del ponudijo navadno manj popularizirani in često tudi manj obiskani koncerti.

K pisanju tega uvodnika me je spodbudilo ponovno glasbeno odkritje, ki le za redke poznavalce glasbenega življenja pri nas ni bilo hkrati tudi glasbeno presenečenje. V "nestandardni" glasbeni ponudbi sta se pod okriljem Glasbene mladine ljubljanske na koncertu Mladi mladim predstavili umetnici Nataša in Tatjana Lipovšek, ki živita in ustvarjata na tujem, v Veliki Britaniji. Dan po koncertu mi je violinistka med pogovorom za našo revijo povedala, da bo kmalu gostovala v Nemčiji s Tartinijevim koncertom za violino in orkester v okviru dobrodelne prireditve za Slovenijo. Kdor redno spremlja mlade talente, mu je prav gotovo ostal v spominu Tatjanin poslovični koncert s Tartinijem v veliki dvorani Cankarjevega doma. Letošnji slavnostni Tartinijevi dnevi v Piranu bi lahko obogatili program z gostovanjem domače in hkrati tuje vrhunske glasbenice. Naključju gre najbrž pripisati, da smo izvrstni duo poslušali v Ljubljani ravno v času velikih Tartinijevih praznovanj. "Nesrečno" naključje pa je prav tako povzročilo, da se je naš pogovor odvijal na samo obletnico Tartinijevega rojstva.

Veronika Brvar

iz vsebine

od tod in tam

naša pesem

ljublanski jazz festival

celjsko tekmovanje

mladih glasbenikov

2 - 5

od tam in tod

frankfurtski glasbeni sejem

6

pogovor

steve lacy

franc rizmal

o vtisih s taiwana

7 - 9

téma

srečanje v benetkah ali

pot do spoznavanja

baročne glasbe

10 - 17

v ospredju

nekaj podob

iz tartinijevega življenja

18

desk top music

računalnik v glasbi

19

CD manija & izdaje

20 - 21

téma v ugankah

22

GM novice

tuj in domači glasbeni

tabori

23

oglasna deska

glasbenomladinski

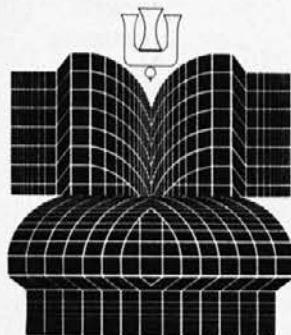
programi za sezono

1992-93

24

od tod in tam ...

Naša pesem 1992

Naprej, mladi!

Tako bi na najkrajši možni način označila zborovsko tekmovanje NAŠA PESEM, ki sem ga spremljala v Mariboru od 10. do 12. aprila. Ker sem bila tam službeno in sem sodelovala tudi v pripravah na tekmovanje, sem lahko pogledala tudi kam drugam, ne samo na oder, na nastop. Videla sem zborovodje v "civilni" obleki, preden so se prelevili v "odrske kostume", videla sem jih, ko so si brisali potna čela, videla sem pevce, iz katerih je puhtela mešanica predtekmovalnih občutij, videla sem jih, zborovodje in pevce, kako so vzradoščeno slavili podeljena priznanja, videla sem tudi tiste, ki so bili razočarani. Za vsemi so bile ure in ure garanja. Garanja, o katerem bi zaman pripovedoval nekomu, ki do dela nasploh, do takega pa še posebej – nima odnosa. Bog z njim, mu pač ne pripovedujem. Govorim tistemu, ki je okus po zboru že kdaj spoznal. Vem, da vas je veliko. Fenomen zborovskega petja je nekaj skrivnostnega – saj človek ne ve, od kod toliko entuziazma v časih, ko je borba za preživetje osnovni gibalni motiv naše kulture. Gotovo gre za čarovnijo: rojenice v zibelki zaznamujejo glasbenike, ki kot magnet pritegujejo v svojo bližino ljudi, voljne drznih podvigov v neizmernem svetu zvoka. Tale naš kozmos je poln skrivnosti in čudovito je, da je tako. Saj bomo imeli še toliko raziskati!

Kakorkoli – če se vam ta razmišljanja zdijo sorodna vašim lastnim, ali pa če so vaša obrnjena v drugo smer (pravico do različnosti smo si menda ja obljubili??), dolgujemo vam nekaj trdnih, realnih podatkov o tekmovanju, pa četudi to učinkuje še tako statistično. Tekmovanje NAŠA PESEM je nosilo tokrat 12. zaporedno številko, ker je bienalno, je v dveh desetletjih izrisalo že kar prepoznaven lok – zbori se danes spopadajo s programi, ki so neprimerno zahtevnejši kot nekdanji, k nam brez zamude prihaja literatura iz evropskega prostora, dviga se pevsko znanje. Dozorel je torej čas, da se naši pevci tudi na domačih tleh lahko soočijo s tujo konkurenco, podobno kot to prakticira Mladinski pevski festival Celje. Brez dvoma so med pevci NAŠE

PESMI že taki, ki so nekoč tam prepevali in si nabirali zborovskih izkušenj že v mladinskem zboru. Našel se bo kdo, ki bo rekel Maribor, Naša pesem 92, kakšna mednarodna konkurenca, če sta bila zraven dva zbora iz bivše SZ, (estonski in zbor iz Ruske federacije), pa še eden iz sosednje-ga Graza. Res! Res je tudi, da je bilo prijavljenih več, pa so v zadnjem trenutku odpovedali.

Pri nas smo vendar še tako nestabilni, neznan, naše nagrade niso konvertibilno valjive, ampak začetek je pač tu. Marsikaj bo treba popraviti, izboljšati, urediti – da o finančnih stiskah niti ne bi posebej razpredali, brez naporov pač ne zrinese voza naprej (pa še mogoče v hrib). Kar nekaj upoštevanih slovenskih zborov je tokrat manjkalo (Apezejevci iz Ljubljane, Kranja, Celja, Consortium musicum, pa še kateri), ampak razcvetela se je generacija novih, mladih zborovodij. Za sabo imajo znanje, ki jim ga je dala šola, nekateri v žepu že diplomo ali celo magisterij, prav vsi pa so se kalili v mladinskih zborih že od malega. In imajo voljo in znajo trdo delati.

Poglejmo rezultate: v folklornih nastopih so seveda osvajali Rusi in Estonci s svojimi slikovitimi izvedbami. Pomemben korak je naredila mlada mariborska zborovodkinja Karmina Šilec s pevkami zbora Rotovž: na oder je pripeljala ljudsko petje v izvorni obliki. Kako sveže je učinkovalo! Sicer je Šilčeva pobrala kar cel šopek nagrad (za najboljši ženski zbor, nagrado publike, nagrado za izvirno oblikovanje in kakovostno izvedbo programa ljudskih pesmi). Ampak tu je bil tudi Andraž Hauptman s skupino Ave, ki je zlatemu odličju izpred dveh let dodal novo in dokazal, da čvrsto nadaljuje po začrtani poti (prejel je tudi nagrado za prvo izvedbo slovenske skladbe). Ljubljanski madrigalisti z Matjažem Ščekom so pravzaprav tudi sveže mladi (vključno glasbenomladinskega Jožeta Humra). Bili so najboljši mešani zbor, najbolje so izvedli obveznega Gallusa, nagajeni pa so bili tudi za prepričljiv prvi nastop na Naši pesmi. Prijetno je bilo zaploskati tržaškemu zborovodji, ki je z zborom Obala (navajenim na zlata odličja) spet dosegel zlato (Walter Lo Nigro), trije mladi zborovodje, Alenka Korpar (Maribor), Igor Teršar (Trebne) in Majda Zaveršnik (Velenje), ki bodo iz študentskega sklada dobili (skromno) vsoto, bodo že čez dve leti pokazali, da so bili vredni zaupanja. Jože Trošt pa sicer ni rosno mlad zborovodja, vendar je z zborom Anton Foerster nastopil s programom, ki je bil nagrajen "za izvirno oblikovanje in kakovostno izvedbo programa izvirnih zborovskih skladb". Enostavno povedano – suvereno je izvedel težak program, ugotovili smo, da je v ozadju našega zborovstva že dolgo prepeval zbor, ki nam je v ponos. Da, imamo dobre zборе! In v mladinskih kategorijah se že poraja podmladek! Naprej, mladi!

Jasna Novak

Mojca Zlobko

Letošnji GM oder sklenila

harfistka Mojca Zlobko

Med 6. in 7. aprilom je s serijo šestih koncertov po Sloveniji letošnja akcija Glasbene mladine Slovenije GM oder sklenila mlada slovenska harfistka Mojca Zlobko. Z zahtevnim programom skladb francoskih in slovenskih avtorjev je nastopila v Črnomlju, na Bledu, v Ljubljani, na gradu Dobrovo pri Novi Gorici, v Murski Soboti in na Jesenicah. Koncertno turnejo so Glasbeni mladini Slovenije pomagali izpeljati Glasbena mladina Bele Krajine, agencija Agens iz Žirovnice, Festival Ljubljana, Kulturni dom Nova Gorica, Zveza kulturnih organizacij Murska Sobota in Glasbena mladina Jesenic.

Sestri Lipovšek navdušili

ljubljsko publiko

7. aprila sta v ciklu koncertov Mladi mladim Glasbene mladine ljubljanske v Kosovelovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani nastopili mladi glasbenici iz Londona, violinistka Tatjana Lipovšek in pianistka Nataša Lipovšek. Slovenski glasbenici, ki delujeta v Veliki Britaniji, sta se tako po dolgem času predstavili domačemu občinstvu

in navdušili z odlično izbranim in izjemno muzikalno izvednim sporedom del Bee-thovna, Srebotnjaka in Ravela. V uredništvu smo izrabili priložnost in z zanimivima mladima umetnicama posneli daljši pogovor, ki ga boste lahko prebrali v naslednji številki.

Italijanski duo v Ljubljani

Konec marca sta v dvoranci Magistrata nastopila mlada glasbenika iz Trsta kontrabasist Michele Veronese in pianist Luca Ferrini. Na koncertu, ki sta ga organizirali Glasbena mladina Slovenije in Glasbena mladina ljubljanska, sta predstavila redko izvajan spored originalnih del za to zasedbo – skladbe italijanskega mojstra Domenica Dragonettija, enega prvih velikih kontrabasistov in skladateljev za ta instrument, ter sodobnih madžarskih avtorjev. (Bralcem se opravičujemo za napako v prejšnji številki, ko smo na strani GM novic fotografijo vokalne skupine Orfej iz Ljutomerja napačno podpisali.)

Tekmovanje slovenskih pianistov, godalcev in kitaristov v Celju

Zadnji teden marca so v celjski glasbeni šoli tekmovali učenci in študenti glasbe iz vse Slovenije. Tokratno tekmovanje je bilo namenjeno pianistom, ki se jih je zvrstilo kar 175, godalcem, bilo jih je 81, in kitaristom, tekmovalo jih je 67.

Večina mladih glasbenikov se je dobro odrezala, 39 jih je prejelo prvo nagrado, se pravi nad 90 točk, 73 drugo nagrado – nad 80 točk, 80 tretjo nagrado – nad 70 točk in 75 pohvalo, se pravi več kot 60 točk.

Med prvonagrajenci je bil tudi kitarist Mladen Bucić, dijak drugega letnika Bežigradske gimnazije in učenec 8. letnika kitare na Glasbeni šoli Franc Šturm v Ljubljani, ki je kot posebno nagrado prejel kitaro hrvaškega izdelovalca Mirka Hotka. Mladena smo za pogovor izbrali zato, ker je že izkušen tekmovalec, veliko nastopa, sodeloval je v glasbenem kvizu televizijske oddaje Klub klobuk, se pred dvema letoma

Mladen Bucić

udeležil Poletnega tabora Glasbene mladine v Velenju...

Vprašali smo ga najprej, kako je bilo v Celju, kaj mu je bilo najbolj všeč:

"Zelo dobro je bilo to, da se je vse dogajalo v eni stavbi."

In kako usklajuje svoje glasbeno udejstvo vanje s šolo in drugimi obveznostmi?

"Kadar je pred mano kakšen nastop, potem več časa posvetim kitari, drugače je prva šola. Igram tudi v kitarskem orkestru na glasbeni šoli, s katerim imamo vaje enkrat ali dvakrat tedensko. Ta ansambel prihodnje leto praznuje že 30. obletnico in pripravljamo poseben nastop. Navsezadnje imam tudi psa, ki me potrebuje, vendar se vse to da uskladiti, le čas si je treba pametno razporediti."

Ali Mladena kdaj zamika kakšna druga Zvrst glasbe, se poleg glasbene šole posveča glasbi tudi drugače?

"Zanimivo je poslušati različno glasbo, a za to mi ne ostaja dovolj časa. Največkrat poslušam kar samega sebe, ker veliko igram. Ob delu pa nikoli ne poslušam glasbe, takrat moram imeti popoln mir."

Mladen se tudi letos namerava udeležiti Poletnega tabora Glasbene mladine v Velenju. Kakšne vtise je odnesel s prejšnjega, predlanskega?

"Ko sem prišel v Velenje, sem bil skoraj presenečen nad tem, da se tam kar pošteno dela. Bilo je zelo zanimivo, marsičesa sem se naučil, še posebej od profesorja Istvana Römerja, ki je izredno natančen pedagog. Seveda pa je bilo tudi prijetno, še posebej ob večerih, ko smo nadaljevali z glasbo in družabnimi igrami."

KŠ

foto: Milan Mrčun

kontrabasist Michele Veronese in pianist Luca Ferrini

od tod in tam ...

4

Najlepša leta

ljublanskega jazz festivala

Če me vprašaš, koliko festivalov jazz, ki so sedaj v najboljših letih, poznam, ti lahko rečem le eno: malo, zelo malo. Res, malo je festivalov, ki že trintrideseto leto režejo zrak z zvoki jazz. Zato sem toliko bolj vesel, da je eden takšnih meetingov tudi ljubljanski jazz fest, ki letos piše že tretjo enajstico. Od prvih začetkov v šestdesetih na Bledu, ko smo mu rekli še jugoslovanski, pa do zdaj se je ob njem zamenjalo že lepo število organizatorjev in prizorišč: Bled, Križanke, Cankarjev dom, ki je tudi sedaj organizator in meceni. Selektor pa je že nekaj let možak z imenom Brane Rončel.

Letos se je začela jazzovska letina konec marca, ko so nastopili ameriški mladci in njihov guru Gary Thomas. Nastop je napovedoval dober začetek festa, saj so Thomasa v DownBeatu razglasili za obetavnega mladega saksofonista, pa tudi dve njegovih zadnjih plošč (While the Gate Is

Open, By Any Means Necessary, obe pri založbi JMT) sta bili prijetni in dopadljivi. Pa se je koncert odvijal v popolnoma drugo smer – fantje so bodybuildersko razkazovali svojo premoč nad instrumenti, vendar to ni zadostovalo. Tehnični perfekcionizem že dolgo ni več tisto, kar od glasbenikov pričakujemo, saj bi bila glasba potem že kar predobra in tudi razvrednotena. Garyju Thomasu in prijateljem ne morem oporekati uigranosti, tehnične brezhibnosti – manjkala je vsebina, ki bi upravičevala vso s PC-ji in elektroniko našopirjeno glasbeno mineštro. In to pomanjkanje vsebine je tisto, kar je prvi koncert postavilo v slabo luč. Pa nič zato.

Čez teden, 30. aprila, ko je nastopil angleški saksofonist Ronnie Scott, je bilo vse pozabljeno in v nas se je spet naselil stari jazzovski vitalizem. Ronnie Scott, lastnik in umetniški vodja najbolj razvpitega evropskega jazz kluba, je zapolnil večer s prijatelji, na poletje in sonce spominjajočimi skladbami, ki so v mrzel večer prinesle toploto. V na Karibe spominjajočih ritmih so mu pomagali Angleži Dick Pearce (c), Mornington Lockett (ts), John Critchinson (p), Andy Cleynert (b) in Martin Drew (d). Ob Scottovem izvrstnem angleškem humorju

sta v od Lesterja Younga pa do Herbija Hancocka razprostirajočih se skladbah še posebej blestela izvrstni mladi basist Cleynert in skoraj animalno razpoloženi bobnar Drew. Vendar so, v grobem, navdušili prav vsi in tako zapisali Ronnie Scott Sextet v lep spomin.

2. aprila je Klub CD zapolnil Ray Anderson s kvartetom. Ray Anderson je lanskoletni pozavnist št. 1 (DownBeat), zato skoraj ne bi smel razočarati. Njegova glasba, inspirirana z Gillespijem, Hawkinsom in Armstrongom, je nudila dober mainstreamovski jazz, nabit z energijo, ki je vzbujala odobravanje. Ray Anderson – prijetna glasba za prijetne večere, napolnjene z nostalgijo po čipkah in starem prahu.

7. aprila je prispel v Linhartovo dvorano kanadsko-ameriški pianist Paul Bley (pri nas je gostoval že leta 1987) z ameriškim basistom Garyjem Peacockom. Prvi del je minil v ECM-ovsko razpoloženem Bleyevem klavirju, ki je ponudil malo novosti, pač pa še zmeraj kvalitetno odigrano preteklost. V drugem delu mu je pomagal Peacock (ali pa Bley njemu...). Glasba je bila zasidrana v tistem nezavednem delu spomina, ko veš, da si jo že nekje slišal, pa ne veš, kje. Ob bogati karieri Bleya (igral je s

Paul Bley, klavir, Gary Peacock, kontrabas, v Ljubljani, leta 1987

Cherryjem, Blakeyem, Mingusom, Surmanom...) in Peacocka (Jarrett, Garbarek, Art Lande...) ni to nič čudnega. Koncert, ki je po nekaj neuspešnih koncertih ECM-ovcev v prejšnjih letih (Abercrombie, DeJohnette) popravil vtis te glasbene struje. Koncert Vladka Kučana in Michaela Dennerja je zaradi bosansko-hercegovskih gun sessionov odpadel. Odpadel bo tudi koncert, napovedan za 25. maja – bolezen je brazilskemu liriku kitare Egbertu Gis-montiju odkrižala evropsko turnejo. So se pa ob koncu pomladanskega dela 33. festa zvrstili še domači bigbendovski mladci s Perspektivami 92 (17.4. v Klubu CD), 24. aprila pa so nastopili odlični indiduumi – John Zorn, Wayne Horowitz, Bill Frisell, Fred Frith ter Joey Baron in Eye, združeni v zasedbo Naked City. Šušlja se, da bi naj ob koncu junija obudili staro različico listega pravega jazz festivala, ko so se koncerti dogajali strnjeno v treh večerih – prišla bi naj Gilberto Gil in brata Randy ter Michael Brecker. Upam, da bo organizatorjem uspelo, saj bi bilo lepo, ko bi najlepša leta ljubljanskega jazz festivala počastili s spominom na nekdanje, jazzu in kulturi bolj naklonjene čase.

Diamanda Galas, foto Milan Mrčun

letja pa poskrbijo duduči iz Orkestra kraljeve škotske dragonske straže – folk klasi-ka Amazing Grace. 1972 Ponoven skok na lestvice in javnost. David Bowie prebije led s prvo odmevno veliko ploščo v tem desetletju, s Hunky Dory. 1972 Prva velika plošča skupine Vinger Joe. Njena člana sta tudi Elkie Brooks in Robert Palmer. 1972

april 1982

1982 V ZDA lahko na vrhu lestvic izbirate med vesoljskimi zvočnimi tapetami Vangelisa (velika plošča Chariots of Fire) ter rockerko Joan Jett (drugi mesec male plošče I Love Rock'n'roll), medtem ko Angleži v tem mesecu pokupijo največ druge velike plošče novometalcev Iron Maiden – The Number of the Beast. 1982 Nove velike plošče: zdaj tudi v britanskih alternativnih krogih odkrita Diamanda Galas z E.P. Litanies Du Satan, space reggae New Age Steppers na Action Battlefield ter tokrat manj prepričljivi Killing Joke v tretje z Revelations. 1982

pbč

Knitting Factory

Zgodba o najbolj cool newyorškem klubu zadnjih let se je pričela februarja 1987. Ta status si je Knitting Factory pridobil predvsem zaradi izjemno odprte programske usmeritve, pa tudi sama lega kluba je več kot privlačna (klub leži na 47 E. Houston St., ta pa je v samem glasbenem centru manhattanskega Downtowna). Lastnika kluba sta Michael Dorf in Bob Appel, ki tudi skrbita za program in za promocijo kluba. Oboje jima še vedno zelo uspeva. Če pogledamo samo dogajanje v januarju in februarju, ugotovimo, da v klubu skrbijo za ekskluzivnost, da se nikakor ne odrekajo dobrim starim mojstrom, vrata pa so odprta tudi zanimivejšim rokarskim bendom. Tako so Soldier String Quartet premierno uprizorili prvi godalni kvartet Freda Fritha, Steve Lacy je dva večera nastopal solo, tretji večer pa se je kot tretja oseba (Third

Person – ime skupine) pridružil Tomu Cori in Sammu Bennettu, Elliott Sharp je predstavil svojo novo zasedbo The Sync, dva večera je gostoval Sun Ra s svojim orkestrom, prav tako pa tudi rockerji Meat Puppets. Pomembna dejavnost kluba je tudi predstavitev novih skupin z newyorške novo-jazzy scene, ki iz leta v leto v ogromnem številu prihajajo iz podzemlja. Obiskovalci kluba lahko vsak večer doživijo dva koncerta, prvega ob deveti in drugega ob enajsti uri. V cene vstopnic, ki se gibljejo od šest do dvanajst dolarjev, je vključena tudi ena pijača. Sicer pa Michael Dorf in Bob Appel mnogokrat kar sama prodajata vstopnice, obenem pa tudi CD-je iz njune produkcije. Vsi koncerti v klubu so namreč posneti, tako da je pravkar izšla že peta kompilacija nastopajočih v klubu Knitting Factory pod naslovom Live At The Knitting Factory Vol.5. Na njej med drugimi najdemo tudi skupino Pere Ubu. Poleg kompilacij so pod oznako Knitting Factory Works izšli še CD-ji Defunkt Live, Jazz Passengers Live, Third Person The Bends (izredno zanimiv CD, na katerem se kot tretje osebe znajdejo mnogi newyorški glasbeniki), med novejšimi pa je treba omeniti še CD Birthing Chair Blues Amy Denio, ki je izvrstna vokalistka in multiinstrumentalistka iz Seattla in smo jo v Ljubljani videli v skupini Tone Dogs. Leta 1990 sta se Dorf in Appel odločila še za obsežno promocijo kluba v Evropi in drugih ameriških mestih, tako da sta organizirala skupno turnejo glasbenikov, ki so se uveljavili prav v Knitting Factory. Na ta način se je klub predstavil tudi v Ljubljani, vendar je bila srednja dvorana Cankarjevega doma povsem neustrezen prostor za tovrstno glasbeno predstavitev kluba. Kot kaže, bo tak način promocije kluba izven New Yorka postal standarden, saj so turnejo, seveda z drugimi glasbeniki, ponovili naslednje leto, obljubljajo pa jo tudi letos.

Večino produktov pod okriljem Knitting Factory lahko najdete v ljubljanski trgovini RecRec.

Peto obletnico delovanja kluba so Newyorčani proslavili 12. februarja v mestni hiši – at Town Hall za borih pet dolarjev. Sicer pa Knitting Factory nemoteno deluje na preji in če ste na poti v New York, don't miss it.

Bogdan Benigar

Rok Jurič

Zadnjih 30 let pop godbe

april 1962

1962 Kakšen dolgčas! Elvis Presley že pet mesecev čepi na vrhu lestvic na obeh straneh oceana s svojo veliko ploščo Blue Hawaii. Hkrati se znova prebije tudi na ameriški vrh malih plošč (uspešnica Good Luck Charm), medtem ko si na Britanskem že drugi mesec ne pustijo blizu The Shadows (Wonderful Land). 1962 Trad jazz še vedno ni izgubil na popularnosti. Mala plošča Stranger on the Shore v izvedbi Mr. Acker Bilk & His Paramount Jazz Banda že 21 tednov kljubuje v zgornjem delu britanskih lestvic, hkrati pa spleza v tem mesecu tudi na 4. mesto ameriške lestvice najbolje prodajanih plošč. 1962 Twistomanija – V.del: premiera filma Don't Knock the Twist s Chubbyjem Checkerjem v glavni vlogi. 1962

april 1972

1972 Nov (četrti po vrsti) mesec blitzkriega izvajalcev soft rocka. V ZDA Angležem Americi (velika plošča America ter mala plošča A Horse With No Name) kljubuje vzhajajoča pop soul zvezdnica Roberta Flack s prvo veliko ploščo First Take ter malo ploščo The First Time I Ever Saw Your Face (špico filma Clint Eastwooda). 1972 Angleži raje posegajo po svoji folk tradiciji. Tako se z Youngovo Harvest kosajo folk-rockerji Lindisfarne (velika plošča Fog on the Tyne), za malo ploščo meseca in eno najbolj nenavadnih uspešnic deset-

od tam **in** tod ...

Cowboy Junkies - The Trinity Session

6

Rock Music Junk Shop

Vreča polna srebra

*There is a bar where everyone I know
We talk about some things we don't begin to know
We're smart enough to realize we got no business here
But not smart enough to rise above our bitterness and fear.* (On The Floor/Guy Kyser)

Od novega ameriškega rocka, ki je svoj razcvet doživel v prvi polovici osemdesetih, je ostalo bore malo. Marsikatera skupina je pokleknila pred zahtevami trga. Najbolj zagrizeni privrženci country/ folk/blues tradicije pa so ostali na cesti. Dream Syndicate so šli narazen, Giant Sand vegetirajo kot duo in še bi lahko naštevali. Thin White Rope tako predstavljajo nepremagljivo črno vrano, ki ji niti samota puščave ne more do živlega. Kreativno jedro skupine – kitarist in pevec – Guy Kyser je prvih sedemnajst let svojega življenja preživel v puščavi Mohave, kjer je njegov oče delal kot tehnik v vojni bazi. Rumeni pesek in osamljene noči so "tanka bela linija" Kyserjeve poezije, ki bi jo še najlažje primerjal z Youngovo ploščo *On the Beach*. Zvočna slika Thin White Rope ima popolnoma razpoznavne obrise. Dialog dveh kitar, kljub otožnim jingle jangle tonom, ki smo jih slišali pri The Byrds, ohranja tisto jekleno ostrino električnega zvoka, ki dobesedno zareže. Nova plošča The Ruby Sea prinaša nekaj povsem novih prijemov. Tako se v desetih minutah komada *Up to Midnight/Hunter's Moon* zvrstijo kar tri dominantne struje ameriškega rocka. V prvem delu presenetni zanimivo ritmično ozadje, ki se v drugem delu preljuje v trepetajoči vokal v slogu Gena Clarka in v zaključku zadane v feedback Jimija Hendrixa. Obenem Thin White Rope vztrajno tipajo po evropski glasbi. Na plošči *Sack Full of Silver* preigravajo Can klasiko *Yoo Doo Right*, koncerte zaključujejo s Hawkwindi in njihovo *Silver Machine*. Svoj dolg

Byrdsom so izpolnili s priredbo *Everybody Has Been Burned*, osamljeni boogie Elvisa Presleya *Ain't That Loving You* je zaživel na albumu *Moonhead*. Ameriški rock je pač kar nekajkrat dobil šus iz Evrope. Rollingi so mu vrnili blues, Beatli pa tiste nore twist and shout melodije. Thin White Rope tako obujajo zgodovinski spomin in podobno kot Cowboy Junkies skušajo preživeti kot eden zadnjih kuščarjev, ki nikakor neče spremeniti barve svoje kože. Vzamete ploščo *Younger than Yesterday*, jo posujete s suho mivko in jo poslušate na starem Iskrinem gramofonu. To je najbolj preprost kompliment glasbi, ki jo igrajo Thin White Rope – električni antipod Johnu Prineu in skupina, katere avtorski potencial lahko brez sramu primerjamo z Nickom Caveom in z ostalimi velikimi avtorji, ki so z brisanjem prahu s stare obledele slike moderni glasbi udarili močan pečat fatalizma in Presleyeve karizme. "Če bi živel v izločki, ne bi bil nikoli sam!"

Diskografija:

Exploring The Axis (RCA "85)
Moonhead (RCA "87)
In The Spanish Cave (RCA "88)
Sack Full Of Silver (RCA "90)
The Ruby Sea (RCA "90)

Jane Weber

Frankfurtski

glasbeni sejem

Kot vsako leto, je tudi letos bil v Frankfurtu največji glasbeni sejem na svetu. Zberejo se vsi proizvajalci glasbil in založniki. Kompas je tudi letos organiziral "izlet" na sejem. Cena je bila 980 DEM za dan in pol ogleda sejma. Veliko. Očitno je še dovolj denarja. In če te pošlje institucija, dobiš še devizne dnevnice. Ne ješ dva dni, pa si celo na "profitu". Zato bo Glasbena mladina organizirala naslednje leto strokovno ekskurzijo v Frankfurt z avtobusom, ki bo bistveno cenejša. Tako. Na sejmu ni bilo revolucionarnih odkritij. Industrija na vse mogoče načine lovi sapo in kupce prinaša okoli. Tako je vedno težje na tržišču izbrati kaj kreativnega, ker je tega enostavno povedano zelo malo. Kajti

politika "po novem modelu hitreje še novejši model" pač pušča posledice v smeri, da industrija ne naredi modela, ki bi nam ustrezal, ker potem čez leto dni ne bomo kupili novega. Prav ta politika kreativnosti in inovativnosti je pred leti "pobrala" manjše kreativne firme, kot so Sequential in Linn. Sedaj so ti razvojni inženirji v službi pri velikih. Na žalost.

Ena pomembnih stvari je bila predstavitev Steimbergovega programa Cubase za IBM PC standard. S tem je Steimberg naredil še zadnji korak k popularizaciji tega software. Cubase obstaja že za Atari ST, Macintosh in sedaj za PC. Med drugim ta prinaša novosti – lažji prenos podatkov z enega Cubaseja na drugega ne glede na vrsto računalnika. Trenutno PC Cubase še nima "notne" podpore, obljublja jo do konca leta. Za delo moramo kupiti vsaj 386 procesor in program dela tako hitro kot na Atariju ali še hitreje. Program dela seveda v navezi z Windowsi.

Če kupimo PC, smo v našem okolju splošno bolj kompatibilni. Hkrati lahko na istem računalniku uporabljamo enega najboljših programov za izpis not *Finale*, ki ne obstaja za Atari. Torej en računalnik manj. Cubase – Windows bo potegnil za seboj tudi ostale proizvajalce programov za Atari, da jih prevedejo za PC. Poleg tega pa lahko računamo na kakšen cenejši hard – disk recording sistem.

Druga omembe vredna novost je digitalni večkanalni magnetofon Alesis ADAT. Ima osem kanalov, vgrajene (analogno digitalne in obratno) pretvornike in digitalne izhode. Glavna prednost tega magnetofona pa je, da lahko snemamo kar na navadne S – VHS kasete. Tako odpadejo dragi trakovi večkanalcev in drage kasete ekskluzivnih proizvajalcev za svoje stroje, kot so Akai in Yamaha. Hkrati pa jih dobimo povsod, tudi v Sloveniji.

Tretja novost pa je, da Steimberg v sodelovanju z Yamaho pripravlja hard disk recording sistem. Le – ta naj bi bil cenejši od ostalih, imel naj bi štiri kanale, vgrajen efekt (hall, itd.), podpiral naj bi ga zaenkrat samo Cubase za Atari ST. Kot sem že opisal, lahko upamo, da bo podpora Cubase dobil tudi PC.

Na področju sintov ni nič bistveno novega. Skratka, če kupujete, kupite čim dražji in čim bolj profesionalen sint, da ga ne boste menjali vsake pol leta za novejši, sploh in oh "super sint".

G.S.

Alesis Adat 8 – kanalni digitalni magnetofon, ki snema na S – VHS kasete

STEVE LACY, sopransaksofon

Steve Lacy danes velja za enega najboljših sopran saksofonistov in interpretov glasbe Theloniousa Monka. Vendar je njegova glasbena dejavnost dovolj široka, da dopušča prostor tudi nekaterim precej drugačnim projektom. Sem sodijo sodelovanja z najrazličnejšimi umetniki, kot so: pesnik Brion Gysin, slikar John Dowell, japonski plešalec in koreograf Shiro Diamon in godalni kvartet Kronos. Steve Lacy zdaj že več kot dvajset let živi in dela v Parizu; vendar njegovi začetki segajo tja v petdeseta, ko posluša Duka Ellingtona in skupaj z glasbeniki, kot so Walter Page, Dickie Wells, Jimmy Rushing in Jo Jones, igra predvsem v okvirih tradicije New Orleansa.

Gospod Lacy, vaši začetki segajo v petdeseta leta, ko ste igrali še v dixiland zasedbah. Vendar ste se potem takoj posvetili "free" jazzu, ne da bi šli skozi razvojne faze modernega jazzu, kot so Bebop, Cool in Hard Bop. Tako vsaj piše Joachim Ernst Berendt v zgodovini jazzu.

"Tak prikaz je popolnoma napačen. Preštudiral sem celotno zgodovino jazzu, in sicer vse od njegovih začetkov. Zaljubljen sem se v glasbo Duka Ellingtona in v jazz New Orleansa. Kasneje so se pojavila še nekatera druga imena: Louis Armstrong, Sidney Bechet, Earl Hines, Fletcher Henderson, Bessie Smith – torej spoznal sem vse, celotno zgodovino

jazzu. V zgodnjih petdesetih sem imel celo priložnost z nekaterimi od teh glasbenikov delati skupaj v New Yorku. Večinoma so bili to jazzerji iz New Orleansa in Kansas Cityja. In nastope, ki so se odvijali v tem času, lahko označimo kar kot 'dixiland revival concerts'."

Vi ste že takrat igrali sopran saksofon?

"Ja. Sidney Bechet je bil moj veliki idol. Vendar sem igral tudi klarinet. V času, ko sem koncertiral z "dixlanderji" – kar smešno ime, kajti v mojih očeh njihova glasba že nosi nekatere moderne elemente – torej, v tem obdobju sem študiral tudi Lesterja Younga, malce tudi Charlieja Parkerja, predvsem pa Arta Tatuma."

Takrat ste se seznanili tudi z Cecilom Taylorjem?

"V njegovem bendu sem igral šest let, od leta 1953 pa do 1959. To je človek, ki mi je odprl ušesa, oči in zavest. Pravzaprav me je on opozoril na Theloniousa Monka, Fatsa Navarro in Buda Powella. Pokazal mi je, kako naj sploh vadim, kako naj delam."

Nato ste igrali v zasedbi Theloniousa Monka. Kaj je tisto, kar vas je fasciniralo pri njem?

"Jasnost, humor, ritem in dizajn. Vendar je najpomembnejše to, da njegov kon-

cept ustreza mojemu instrumentu."

V šestdesetih letih ste imeli ansambel, katerega repertoar je bil sestavljen izključno iz 53-tih Monkovih komadov.

"Močno smo si želeli, da bi Monkovo glasbo bolje razumeli in vsi smo si bili enotni, da bomo Monka spoznali le, če bomo igrali njegove skladbe. V prvem letu je zvenelo vse skupaj zelo formalno in toga. Vendar je prišlo z vedno več izkušnjami tudi do večje svobode pri ustvarjanju. V tretjem letu smo končno dosegli tisti pravi nivo. In celoten proces, skozi katerega smo šli v teh letih, lahko označimo kot neke vrste proces samovzgoje; in prav zato smo tudi ploščo iz tega obdobja poimenovali kar 'School Days'."

V svojih skladbah velikokrat uporabljate ponavljanje kot eno izmed oblik zvočne zgradbe.

"Ponavljjanje predstavlja zame dušo glasbe. Vendar je vsekakor treba vedeti, kolikokrat naj se posamezne sekvence ponovijo: enkrat, štirikrat ali pa dvajsetkrat. Moj pristop sloni na relaciji minimalno-minimalno; lahko torej rečemo, da je dvakratno minimalen. V svojih skladbah sem veliko eksperimentiral s t.i. loopi. Pobuda za to prihaja od Theloniousa Monka, ki je vso svojo glasbo gradil na podobnih zvočnih zankah, ponavljajočih se rifih, ki bi jih lahko ponavljal v neskončnost; vendar pa jih je večinoma zaigral le enkrat, da ne bi postalo vse skupaj preveč dolgočasno. V končni fazi gre za to, kako doseči, pravilno proporcionalnost med posameznimi glasbenimi členi. In vsega tega sem se naučil od Ellingtona, Monka, Stravinskega in Bartoka. Vendar sem moral konec koncev kot samouk poiskati lastno pot; ta učni proces se še ni zaključil, traja še danes."

Na vsak način pa veljate za izredno kvalitetnega improvizatorja. Kaj vam improvizacija sploh pomeni?

"To je nekaj podobnega, kot če opazuje otroka pri igri, kako uživa in kako veliko je njegovo zanimanje, da bi odkril kaj novega. Edina razlika med nami glasbeniki in otroci je v tem, da mi dosti več vemo o naravi "igrač". Dejavnost sama po sebi pa je ravno takšna kot pri otrocih."

Kakšna se vam zdi glasbena scena zadnjih nekaj let. Ali Vam je kateri glasbenik posebno pri srcu?

"Mislim, da se stvari preveč ponavljajo. Mene to ne zanima... čeprav se tu pa tam pojavi kdo, ki se mi zdi dober in zanimiv. Vendar ne bi mogel reči, da se dogaja kaj zares novega... mogoče Frederic Rzewsky, Charlie Haden, Paul Motian, predvsem pa Kip Hanrahan."

Kakšen je občutek, ko človek prvič stopi na tla popolnoma neznane dežele ali celo kontinenta?

Naj pričnem z občutki, ko sem sedel v boeing Eva air. V dnevnik pišem: zelo sem radoveden, vendar miren in hvaležen, da potujem v to daljno deželo. Prebiram vse o Taiwanu, kar dosežem, vesel sem se, da bom vsrkal vase vse, kar bom videl in doživel. Med vmesnim pristankom v Bangkoku gledam to džunglo, to vrvenje in se sprašujem, čemu je vse to potrebno? Vsekakor je neverjetno. Zaželim si, da bi Slovenci imeli možnost več potovati (pa ne samo po kavo), da bi si razširili pogled, da bi resnično doželi, kako lepo deželo imamo, da bi se zavedeli, da smo kot narod notranje živi in da bi s tem duhovnim pogledom spoznali, kako škoda je energije za majhna prerekanja. Ob pristanku v glavnem mestu Taipei me oblije občutek vesele vznemirjenosti in radovednosti ter notranje svobode.

Gotovo je stik z deželo in ljudmi veliko lažji, če te tam sprejmejo prijatelji, še celo, če so to glasbeniki. Kako ste doživljali njihov svet – kulturno življenje?

Nadvse prijetno je bilo po dolgem času srečati dragega prijatelja, violinista Chang Wen Shenga, s katerim sva skupaj študirala na Dunaju, ter njegovo ženo in njuna dva ljubka sinova. Pri njih bom gost, in ne v kakšnem hotelu! Naše snidenje sem hotel proslaviti s steklenico najboljšega "štajerca", a ko sem odprl kovček, smo vino lahko le duhali, prtljago očistili črepinj in oprali frak, ki je prijetno zaudarjal po rizlingu. Chang je uspešen violinski pedagog in zvedel sem, da je pedagoško delo pri njih zelo cenjeno in izredno dobro

plačano. Učitelj si zasluži upokojeve že po dvaindvajsetih letih službe. Njihov standard je visok, seveda pa trdo delajo, kajti življenje na Taiwanu je zelo drago in konkurenca neizprosna. Veliko njihovih glasbenikov se šola v tujini in veliko se jih vrne. Dogaja pa se že, da študenti iz Amerike in od drugod prihajajo študirat na Taiwan.

V okrajih države je Čankajškov režim sezidal izjemno lepe in velike kulturne domove. V zadnjem času potekajo prizadevanja za pestro kulturno ponudbo, podobno naši, da bi pritegnili publiko in ji nudili vedno več programov, tudi zahtevnejših. Na žalost zaradi potovanj, koncertov in včasih tudi utrujenosti nisem imel priložnosti slišati njihovih koncertnih prireditev, poleg tega ravno v mojem prostem času ni bilo na programu ničesar, kar bi me zanimalo. Za glasbeno kulturno sceno sem imel občutek, da je podobna naši. Čisto nekaj drugega pa je stara tempeljska, budistična kultura. To sem si dodobra ogledal, kajti prepotovali smo vso državo in videli skoraj vse znamenitosti. Prisostvoval sem tudi obredom in vtisi so bili nepozabni. Tempelji, mir, meditacija, ponotranjenost...

Ste morda izvedeli, kako delujejo njihove glasbene institucije – akademija, orkestri, opere? Koliko prostora nameenjajo mladi publiki?

Visoko glasbeno šolstvo je vključeno v univerze. Glasbeni oddelki in univerze se po kvaliteti med seboj zelo razlikujejo in vsi se trudijo pridobiti najboljše profesorje. Prav tako pa se študentu lahko zgodi, da ga premestijo na boljše ali slabšo šolo, odvisno od pridobljenega znanja, ki ga že od osnovne šole naprej večkrat letno strogo kontrolirajo in točkjujejo. Sistem je neizprosna. O ljuba, dobra stara Evropa s Slovenijo vred!

Vem za dva njihova profesionalna orkestra, katerih večina članov je študirala v tujini. V pogovorih s koncertnimi mojstri teh orkestrrov sem spoznal, da je program zelo standarden in tudi delo teče nekako tako, kot pri nas. Zanimivo pa je, da ni nikakršnega posebnega povzdigovanja dirigentov, vsaj pri plačilu ne.

Obravnavajo jih enako kot orkestrske glasbenike. V pogovoru z gospodom Liu-jem z ministrstva za kulturo sem izvedel, da imajo z opero neprestane težave. Dovolil sem si pripomniti, da se mi zdi rešitev v čimboljši organiziranosti in smotrnosti. Seveda pa to ne velja za njihovo tradicionalno – kitajsko opero, ki je zelo popularna.

Gostitelje sem vprašal, kako je z vzgojo mladine, ali imajo na primer Glasbeno mladino. Te vrste skrbi za mlade ne poznajo, za to ne skrbijo. S ponosom sem ugotovil in to tudi povedal, da v Sloveniji temu namenjamo veliko pozornosti.

Kako na Taiwanu sprejmejo tujega glasbenika na odru? So nezaupljivi, kritični, ali so tujim umetnikom bolj naklonjeni kot svojim?

Bil sem gost iz daljne Evrope, tudi na ulicah nisem srečal dosti belcev, zato se mi je zdelo, da so me kar radovedno gledali. Publika me je toplo in prisrčno sprejela, res pa sem nastopal z dvema njegovima znanima umetnikoma. Pianist Tai Chang Chen je osvojil nekaj mednarodnih nagrad in ima doktorat ameriške Juilliard School of Music, nastopal je tudi že v Carnegie Hall in je trenutno prvi taiwanski pianist. Flavtistka Yen Shao Shia je znana predvsem kot pedagoginja. Publika se mi je zdelo zelo umirjena, zbrana, a odprta. Šele po koncertu se je oglasila z vzkliki po dodatkih, v katerih je bilo čutiti skromnost, kot da umetnikov ne bi hotela preveč utrujati. Naši

Foto 2

Foto 3

o vtisih s Taiwana

koncerti so bili komorni, z mešanim programom, ki se mi je zdel zelo posrečeno sestavljen. Začeli in končali smo s triom, vmes pa sem nastopil z nekoliko daljšim programom kot solist s klavirsko spremljavo, vsak svoj solistični del pa sta imela tudi pianist in flautistka. Povedali so mi, da si tamkajšnja publika želi takšnih programov, zato jih agencije rade organizirajo.

Kakšni so odmevi v njihovih medijih? So kritike običajne?

Igrali smo v največjih mestih, zato me je zanimalo, kdaj bo o naših koncertih izšla kakšna kritika. Presenečenje. Kritikov niso vabili, organizatorjev to ne zanima, tudi najav nisem zasledil. Menim, da je vse to treba dobro plačati. Povedali so mi, da izidejo kritike le ob največjih glasbenih dogodkih. Bil pa je za naše koncerte natisnjen lep plakat v velikem in malem formatu ter koncertni list.

Je tam navada, da glasbeniki svoje koncerte komentirajo? Imajo komentar vsaj na koncertnem listu?

Ne, koncertov nismo komentirali, tudi naš koncertni list je bil brez komentarja, poslušalce je seznanil le z imeni in podatki o nastopajočih in organizatorjih.

Kakšna dežela je Taiwan, kako bi jo opisali bralcem?

Občudujem izredno staro kitajsko kulturo, zato sem bil toliko bolj radoveden, kako je na Taiwanu. Zanimalo me je, ali bom začutil tisočletno tradicijo v norem amerikaniziranem napredku, ki mu Taiwan že nekaj časa posveča vse svoje moči. Treba je poseči v zgodovino. Na tem otoku so staroselce najprej kolonizirali Nizozemci, nato Kitajci in proti koncu

prejšnjega stoletja Japonci, ki so po drugi svetovni vojni Taiwan zapustili. Leta 1949 je na otok priplul Čankajšek in s seboj pripeljal nekaj ladij kitajskega bogastva, ki ga danes lahko občudujemo v narodnem muzeju v Taipeiju. Pod njegovo vladavino se je dežela osamosvojila in bila do leta 1971 članica združenih narodov. Takrat so v združene narode sprejeli LR Kitajsko in s tem Taiwanu odvzeli status. Zaradi te zgodovine so prebivalci Taiwana danes politično v nezavidljivem položaju. Eni si želijo popolne samostojnosti in se skušajo pred priključitvijo h Kitajski zavarovati s kapitalom in lastno vojsko, drugi bi se radi priključili Kitajski, spet tretji bi najraje, da vse ostane, kot je.

Njihova gospodarska rast je izredno močna, mesta so ogromna (celo Dunaj se mi je ob vnitvi zdel majhen in prazen), promet je obupen, trgovine pa založene do najmanjših drobnarij. Zgradbe v centrih so moderne, v predmestjih pa vidimo značilna naselja s kolibami, kjer živijo revni. V tej deželi vsakdo nekaj prodaja, ulice so polne stojnic, vozov in nekakšnih kioskov, kjer ponujajo predvsem hrano.

Otok je vulkanskega izvora, pokrit s čudovitim zelenjem, hribovje po sredini otoka pa se dviga tudi prek tri tisoč metrov. Najbolj so me navdušili ljudje, s katerimi sem prišel v stik. Zelo so delovni in skromni ter odlični gostitelji. Občutek imam, da so kljub brezglavemu napredku ohranili notranjo moč in disciplino. Zanimivo pa je, da notranje dogajanje redko odseva na njihovih obrazih. Od tod občutek, da ne vemo, kaj mislijo. Vendar je to le videz. Vsaj mene so vedno presenetili z razumevanjem in dobronamernostjo.

Zapisala Kaja Šivic

Na fotografijah:

Foto 1
Organizator turneje in gostitelj, violinist Chang Wen Sheng pred Budo v Taipeiju.

Foto 2
V spominskem parku Jiang Jieshija (bolj pogosto imenovanega Čankajšek) je razločno videti stik tradicionalne in moderne gradnje – sinova gostiteljev stojita pred tamkajšnjo operno hišo.

Foto 3
Violinist in dirigent Franc Rizmal, predsednik GMS, s flautistko Yen Shao Shia pred budističnim templjem na jugu Taiwana.

Foto 4
Na koncertih je navada, da na zavesi ali kulisi na odru na veliko napišejo imena nastopajočih. Znete prebrati Franc Rizmal?

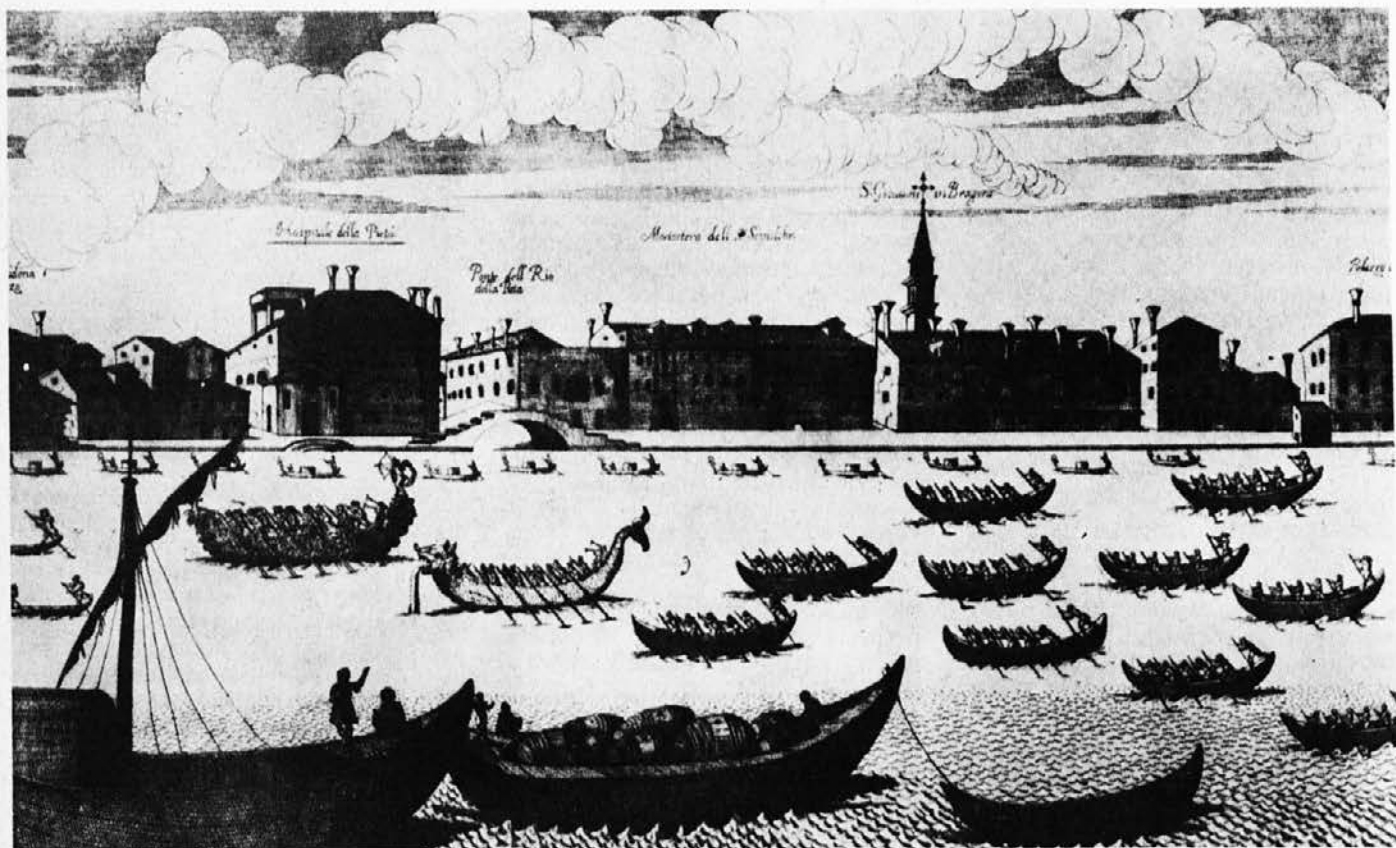
Foto 5
V prostem času si je bilo treba ogledati življenje na ulici in poskusiti dobrote...

Foto 4

Foto 5

veduta baročnih Benetk

REČANJE V BENETKAH (pot do spoznavanja baročne glasbe)

Pisalo se je leto 1708. Bil je ravno čas karnevala. Giovanni Antonio je s svojega okna opazoval praznično razpoloženo mesto. Njegove "slikarske" oči so raziskovale posamezne prizore in iskale zanimive motive za upodobitev. Bodoči mojster, "Il Canaletto", je dobro vedel, da je ta čas najboljši.

Po Rivi degli Schiavoni se je sprehajalo beneško meščanstvo. Črne maske so se pomešale med zlate. Harlekin je s plesom skušal pritegniti čimveč opazovalcev. Skupina mladih plemičev se je prepirala, katero gledališče ima na sporedu najboljšo karnevalsko opero. Na vstopni poti v mesto je vladala nepopisna gneča. Gondoljerji so imeli še posebno veliko dela. Kljub temu se niso pustili vznemirjati in njihova pesem se je razlegala po vseh mestnih četrtih. Z njimi so danes v petju hoteli tekmovali tudi mestni ribiči. Navdih so iskali pri popularnem pesniku Tassu. Giovanniju se je pogled ustavil na mladeniču, ki je ob vratih v cerkev zamaknjen poslušal gostujočega čembalista. "Tole mora biti pa sam vrag ali pa Il Sassone*", je nenadoma vzklil mladenič. "Se mi je kar zdelo, da je musicus. Tukaj le malokdo pozna Händla, pa bodo že še slišali zanj", je sam pri sebi zamrmral Giovanni. Ob vzklitu se je zdrnil tudi čembalist. "Oh caro Domenico. Lepo, da se ponovno srečava. Ali se bova spet pomerila?" je poslušalca nagovoril virtuoz. "Ne, ne. Saj veš, da si na orglah nepremagljiv. Tekmovanju in nastopanju s čembalom pa sem se zadnje čase kar odrekel. V Benetke sem prišel predvsem na šolanje. H Gaspariniju. Saj ga poznaš, kajne?" "Ravno v pravem trenutku si prišel. Gasparini je letos izdal nadvse koristen in uporaben priročnik o generalbasu. Sicer pa se lahko kar zdajle odpraviva proti Ospedale della Pietà, kjer poučuje glasbene predmete. Tam imajo prekrasen dekliški zbor in orkester. Naslada za oči in ušesa, ti pravim," je že skoraj nestrpno pojasnjeval Händel. "Ha, ha. Sem kar vedel, da te bodo po hamburških razvajenih primadonah angelski glasovi čisto prevzeli. Mimogrede, Il prete rosso** bo tam tvoj srečni tekmeč," je nagajivo pripomnil Napolitanec. "Ah, seveda, mojster Vivaldi. To ti je izvrsten violinist in tudi dober skladatelj. No, pa pojdiva."

Giovanni je gledal, kako sta se prijatelja odpravila v najbolj obiskani del mesta. Slava Semminaria*** se je širila daleč naokrog. "To bo pa res zanimivo srečanje. Trije znameniti; Georg Friedrich Händl, Domenico Scarlatti in Antonio Vivaldi. Kakšna škoda, da nimam Rembrandtovega smisla za portretiranje. Prav lepo bi jih bilo skupaj naslikati."

* Il Sassone – "saksonec" so v Italiji imenovali G.F. Händla **il prete rosso – rdečelasi duhovnik, vzdevek A. Vivaldija

***Semminario – beneška sirotišnica, kjer je skladatelj Vivaldi poučeval violino in kasneje vodil znameniti dekliški orkester

Monodija

Prva zbirka baročnih solističnih pesmi nosi naslov "Le nuove musiche". Skladatelj Giulio Caccini je zbirki dodal še zanimiv teoretični uvod. Besedilo razkriva, kakšen je bil baročen način petja. Nasproti razvejanemu renesančnemu petju sedaj stopi v ospredje monodija. Za samospjev s harmonsko podporo je bistvenega pomena podrejanje glasbe sami besedi.

Baročni skladatelji so, podobno kot pred njimi renesančni mojstri, posebej poudarjali pomen posameznih besed, le da so sedaj bolj pretiravali. Enemu samemu zlogu teksta se je skladatelj npr. tako posvetil, da je moral biti pevec pravi virtuoz, če je hotel dosledno izvesti vse kombinacije hitrih tonov, ki so ponazarjale posebna čustvena stanja. Večina takratnih pevcev, pa se ni prav dosti ozirala na dosledno interpretacijo. Barok je zvezdništvu primadon in kastratov na stežaj odprl vrata.

Oštevilčeni bas

Ena izmed glavnih značilnosti baročne glasbe je prav gotovo generalni bas (continuo, oštevilčeni bas). Kako veliko vlogo je igral v baroku, govori že dejstvo, da je slaven muzikolog samo dobo baroka poimenoval kar z dobo generalbasa. Oštevilčeni bas se imenuje zapis basove linije, ki z dodanimi števkami rabi za nekakšno stenografijo akordov. To zapisovanje za ponazarjanje enega ali več glasov, se je pojavilo konec 16. stoletja kot sredstvo za spremljanje vokalnih del. Uporabljali so ga skozi vse baročno obdobje, v zreli dobi tudi pri ansambelski igri. Generalbas sta navadno izvajala instrument iz skupine akordskih glasbil (orgle, čembalo, lutnja) in melodični instrument nizke lege (violone, viola da gamba, fagot). Izvajanje ni pomenilo samo prevajanje števk v akorde. Interpret je lahko v skladu s tedanjim okusom po lastni domišljiji okraševal in bogatil golo osnovo.

Afekt

Baročna skladba navadno izraža eno samo osnovno razpoloženje – bolečino ali radost, nemir ali zamaknenost. Izjeme se pojavijo v vokalni glasbi, kjer že samo besedilo narekuje drugačno oblikovanje, vendar pa je enotnost večinoma prisotna tudi v tej zvrsti. Afekti, kakor so tedaj imenovali ta posebna emocionalna stanja, so bila predstavljena na poseben način. Skladatelji so za ponazoritev raznovrstnih afektov izdelali svojski glasbeni jezik. Posebni ritmični in melodični vzorci so rabili točno določenim posebnim razpoloženjem.

Motorika

Posebno pozornost je barok namenil ritmu. V baročni glasbi je ritem izrazitejši kot v renesančni. Ritmični vzorec, ki se pojavi na začetku skladbe, se ponavlja skozi vso skladbo. Enakomerno gibanje je v nadaljevanju skladbe redkokdaj moteno. V vokalni glasbi, kjer se glasba podreja besedilu, je ritmični potek bolj čustveno obarvan, retoričen. Instrumentalna glasba baročnega obdobja pa uveljavi specifičen ritem, ki predstavlja posebno zanimivost in draž tega obdobja. Pravilen in kontinuiran ritmični tok spominja na kontinuirano delovanje stroja. Od tod izvira ime – motorika.

Melodija

Tako kot baročni ritem tudi baročna melodija ustvarja občutek kontinuitete. Začetna melodija se ponavlja vedno znova. Njen karakter ostaja nespremenjen, tudi če se predstavi v variirani (razširjeni, zmanjšani, razvitejši) obliki. Občutek enotnosti ustvarja tudi pogosta uporaba sekvenc, doslednih ponovitev melodije v višjih ali nižjih legah. Baročne melodije si ni lahko zapomniti, saj večinoma ni klasično uravnotežena in simetrična. V baročnem stilu se je uveljavila predvsem široko razvejana in bogato ornamentirana melodija. V večini primerov pa melodija ne nastopa sama. V ritmu in harmoniji se dopolnjuje z linijo basa.

Terasasta dinamika

Kontrasti, ki so zaznamovali celotno baročno obdobje, se najbolj jasno pokažejo v sami dinamiki. Hitri prehodi iz glasnega v tiho in obratno so se najbolj prilagali instrumentom s tipkami (izjema je le klavikord), kjer ni bilo mogoče izvajati postopnega naraščanja in upadanja jakosti tona.

Harmonija

Osnovo baročnega sloga še vedno, podobno kot v renesansi, predstavljata homofonija in polifonija. Njuna vloga pa se je spremenila. "Nas vodi harmonija in ne melodija", je revolucionarni stavek, ki ga je izrekel francoski skladatelj in teoretik Jean Philippe Rameau. Rameau je avtor prve knjige o akordih (Traité de l'Harmonie, 1722) durmolovskega zakonika, po katerem so se skladatelji ravnavali več kot dvesto let. Protiutež polifoniji sedaj predstavlja harmonija. Z raznovrstno postavitvijo akordov je sposobna izvajati najrazličnejša čustva.

NOVA MUZIKA- značilnosti baročne glasbe

11

Bernini - Ekstaza sv. Tereze

baročne orgle (Haarlem na Nizozemskem)

Časovna opredelitev baročnega stila

Barok je stilno obdobje, ki ga v glasbeni zgodovini uvrščajo med renesančni in galantni stil. V njegovem razvoju ločimo tri faze. Zgodnji barok (med leti 1580 in 1630) pomeni nasprotje in hkrati nadaljevanje renesančne tradicije, srednji barok (od leta 1630 do 1680) uveljavi baročna načela, v poznem baroku (od 1680 do 1730) pa ustvarjajo najslavnejši skladatelji: Johann Sebastian Bach, Arcangelo Corelli, Georg Friedrich Händel, Antonio Vivaldi, Domenico Scarlatti..

ZLATA DOBA

Zadnje obdobje baroka predstavlja njegov zreli čas in obenem najsjajnejši razcvet. V ospredje stopi instrumentalna glasba, ki dokončno uveljavi svoj koncertantni stil. Glasbene oblike se izkristalizirajo in dosežejo monumentalnost. Osvojena so načela dur – molovskega sistema. Slog je večinoma polifon. Imitaciji melodije je namenjena vedno večja pozornost, dokler se ne ustali v novi glasbeni obliki – fugi. Z doslednim ohranjanjem začetega ritmičnega gibanja se razvije motoričnost.

Bogata ornamentika in virtuoznost ponudita posebno priložnost pevcem. Pevski glas je pojmovan kot instrument. Pozni barok pa je predvsem zlata doba skladateljev – ustvarjalcev. Središč, kjer so se skladatelji zbirali, je bilo po Evropi kar nekaj. Med najbolj znana sodijo italijanska mesta Neapelj, Rim, Benetke. Trije izbrani skladatelji Georg Friedrich Händel, Domenico Scarlatti in Antonio Vivaldi so bili z italijansko glasbo tesno povezani. V Italiji so se naučili mojstrstva svoje "obrtni". Usoda je vsakega izmed njih zanesla v drugo deželo. Händel se je ustalil v Angliji, Scarlatti na španskem dvoru, Vivaldi pa je po raznih evropskih turnejah našel zadnje počivališče na Dunaju. Vsi trije skladatelji so se uspešno uveljavili na svojem področju in v baroku dosegli sam vrh.

S HÄNDLOM med bogove in junake

mladi Händel (1708)

Gledališče je prostor, ki mu baročni stil najbolj ustreza. Bleščeča scena, bogati kostumi, vzvišena poezija, ples in glasba vse to združuje peta drama, ki jo je lahko iznašlo le to sijajno obdobje. Prvi poskus pete drame je nastal v Italiji, v krogu florentinske camerate. Ustvarjalcem je bila vzor grška drama, ki naj bi se po tedanjih predstavah v celoti pela. Prvo opero Dafne (danes je izgubljena) je napisal Jacopo Peri. Prvi ohranjeni deli pa sta Evridiki skladatelj Perija in Giulia Caccinija. Začetni poskusi kažejo, kako velik pomen je imela sama beseda. Glasba je bila le njena spremljevalka. Vsaka oseba v drami je pela svojo vlogo v t.i. recitativnem slogu. V primerjavi z renesančno polifonijo je bil to zelo suh način petja, kljub temu pa ni šlo za čisto deklamacijo. Petje je ob generalbasovi osnovi s poudarjanjem določenih besed na poseben način izrazilo razpoloženja junakov oziroma bogov. Prve opere so večino snovi črpale iz mitologije. Z bogovi na odru so se istovetili "mali bogovi" v kraljevih sobanah in palačah. Operna umetnost je bila kot ustvarjena za rafiniran okus aristokracije. Aristokrati so si šteli v čast, da so lahko mecensko podpirali mlado umetnost. Kljub privilegiranemu statusu pa si je opera kmalu utrla pot do navadnega občinstva. Leta 1637 so v Benetkah odprli prvo javno gledališče. Sledilo jih je še šest. Svobodni duh obetajočega mesta je pritegnil številne obiskovalce, med njimi tudi enega največjih mojstrov zgodnje baročne opere Claudija Monteverdija. Njegova prva opera Orfej, napisana je bila še za mantovski dvor, se je v glasbeno zgodovino zapisala kot prva baročna operna mojstrovina.

V času odprtja javnih gledališč je skladatelj v Benetkah komponiral svoji zadnji dve operi – Odisejevo vrnitev in Kronanje Popeje. Dramske možnosti je skladatelj prepustil sami glasbi. V vokalnih delih gre že za prave operne speve. Uporabil je še ansambelsko petje, duete, in namenil veliko vlogo samemu zboru. V spremljevalni instrumentalni glasbi je skladatelj mojstrsko združil poznavanje renesančne prakse z baročnimi pridobitvami.

Skozi vse 17. stoletje središče nove umetnosti predstavljajo Benetke. V 18. stoletju pa se je na jugu Italije, v Neaplju, pojavil nov operni center. Alessandro Scarlatti je na področju opere povzročil revolucionarne spremembe, ki so zaznamovale baročni stil in imele velik vpliv na

Händlov Largo iz opere Xerxes (arija Ombra mai fu)

Rim, Piazza Navona

nadaljnji razvoj. Bistvena novost je bila uvedba tridelne uverture, danes imenovane tudi italijanska ali Scarlattijeva uvertura. Razpored stavkov hitro – počasi – hitro je začetek klasične simfonije in klasičnega koncerta. Scarlatti je v operi poudaril dramsko izraznost. Ni se ravnal po strogem načelu baročnih libretistov, ki so zahtevali, da se glasbene točke zvrstijo v točno določenem zaporedju arij in recitativov. Baročna opera je bila pred Scarlattijevim vplivom podvržena ostri delitvi na glasbeni del, kjer so se z bogatim ornamentiranjem izživilje muhaste primadone in kastrati, in na govorni del, kjer se je v recitativu secco ob spremljavi generalbasa odvijala operna zgodba. Alessandro Scarlatti je v baročno opero vpeljal spremljani recitativ, recitativo accompagnato. Z orkestrom je izrazil to, česar ni mogla sama beseda. Scarlatti in z njim vsa neapeljska šola je imela velik vpliv na celotno operno dogajanje v Evropi. Južnoitalijanske operne družbe so gostovale vse od Londona in do Petrograda. V Neapelj so se hodili učiti kasnejši operni mojstri.

Iz severnonemške operne prestolnice Hamburga je leta 1706 v Italijo pripotoval mladi skladatelj Georg Friedrich Händel (1685 – 1759). Na šolanju je ostal več kot štiri leta, tako da se je lahko podrobno seznanil s pridobitavami italijanske glasbe na področju vokalne, instrumentalne in operne glasbe. V Italiji je z opero doživel svoj prvi večji uspeh. V Benetkah so njegovo Agrippino izvajali kar 27 večerov zapored, kar je v poplavi tovrstnih del in ob razvajanem občinstvu pomenilo izreden uspeh. Händel je italijansko opero ponesel na tuje. Najprej v Nemčijo in nato v Anglijo, ki je postala njegovo stalno bivališče. Od samega začetka se je trudil, da bi Angleže navdušil za italijansko opero serio. V dolgih desetletjih prerekanj s pevci – zvezdniki in spopadov s konkurenčnimi opernimi družbami se je moral nazadnje ukloniti okusu prihajajočega časa, ki mu je bil italijanski belcanto tuj in prevzvišen. Umaknil se je v svet notranje drame, v svet zborovstva, kar mu je prineslo nesmrtno slavo. V glasbeno zgodovino se je zapisal predvsem kot mojster oratorijev: Mesije, Jude Makabejca, Jefe... Njegovo opero je za določeno obdobje zagrnila senca pozabe. Pevskim in gledališkim zahtevam dolgo ni bilo moč ugoditi. Po dolgih letih pa Händel ponovno doživlja operno renesanso. Z odkrivanjem zgodovinskih dejstev in s poglobljanjem v sam baročni stil je ponovno zaživela tudi njegova operna ustvarjalnost.

Händel v poznobaročno opero ni uvajal revolucionarnih novosti. Kot razgledan svetovljan je napravil sintezo tedaj najbolj uveljavljenih opernih stilov (hamburške, beneške, napolitanske in pariške opere). Vsebine in motivi njegovih oper se večinoma skladajo z ostalimi baročnimi operami. Njegovo pravo operno prav razodevajo zgodovinsko-heroične opere: Julij Cezar, Rodelindo, Xerxes... V mitoloških operah (Acis in Galateja, Esther) se že kaže razvoj v smer skladatelja kasnejših oratorijev. Popolnoma nov svet opere, ki črpa snov iz literature (Alcina, Orlando) ali iz zgodovine (Tamerlan) razkrivajo skoraj romantično obarvane fantastične opere. Z uporabo posebnih scenskih efektov in ustvarjanjem posebnega pravljničnega sveta in atmosfere, so ta dela znanilci obdobja, ki je sledilo šele čez dobrih sto let.

Tako kot v izboru same operne snovi, je skladatelj sledil že uveljavljenim načelom tudi v sami glasbi. Upošteval je redno izmenjavanje arij in recitativov, pri čemer prehodi z uporabo vmesnih ariosov niso bili vedno ostro začitani. V vlogi nosilca posebne dramske izraznosti je, po zgledu napolitanskega skladatelja Scarlattija, uporabljal spremljani recitativ. Tudi recitativo secco v Händlovih operah ni samo suha deklamacija, ampak izzveni kot učinkovita ponazoritev posebnih čustvenih stanj. Ansambelsko petje v baročni operi, ki so jo posamezni pevci "krojili"

Claudio Monteverdi

naslovnica opere Julius Cezar

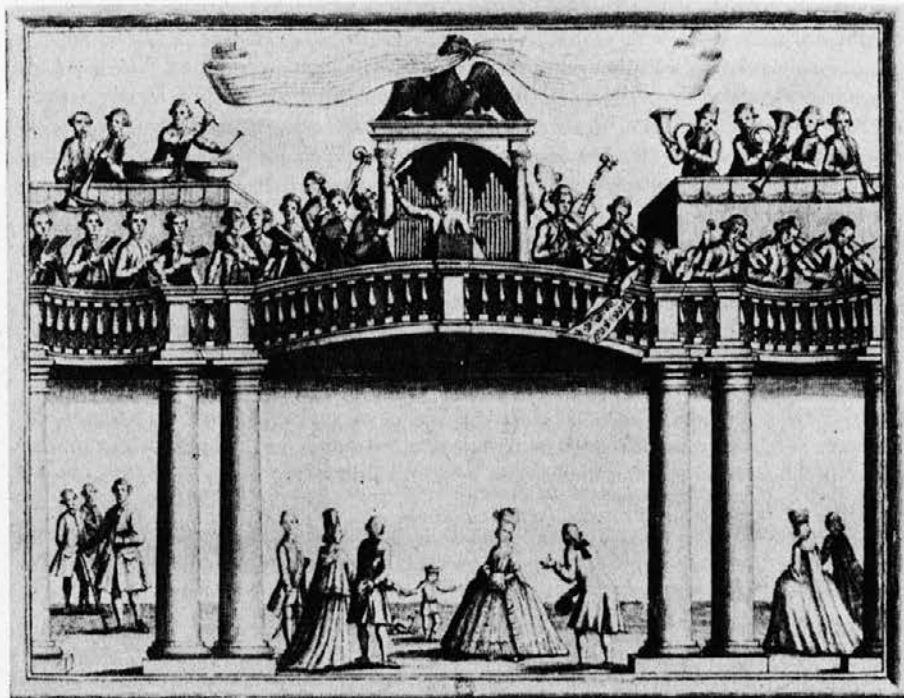
po svoje, ni bila običajna praksa. Duete in tercete je Händel pogosto uporabljal za označitev posameznih značajev. Enako redka je bila uporaba zborov. Händel je v tem popolnoma sledil zgledom in enostavni homofon zbor uvrstil na sam zaključek predstave. In v čem se skriva Händlova genialnost in njegova glavna značilnost? Razkriva jo glavni glasbeni element – melodija. S spevnimi, široko zasnovanimi tridelnimi arijami je Händel kljuboval okusu časa in slabim razvadam pevcev virtuofov. Namesto tehničnega razkazovanja glasu jim je ponudil izpoved, kjer je lahko pevski glas zasijal popolnoma sam, brez dodanega okrasja. Eden izmed njegovih najbolj znanih opernih spevov, imenovan tudi Händlov Largo, živi samostojno še danes.

Z VIVALDIJEM na baročni koncert

Vivaldi - karikatura Ghezzija 1723

Za enega največjih italijanskih mojstrov baročnega orkestra velja Antonio Vivaldi (1678 – 1741). Umetnine rusoglavega duhovnika, Il prete rosso so ga zaradi rdečih las imenovali njegovi sodobniki, so ostale pozabljene skoraj dvesto let. Ponovno zanimanje zanj in za njegovo delo je najprej povzročilo romantično navdušenje ob odkritju Johanna Sebastiana Bacha. Bach je italijanskega mojstra zelo cenil. Priredil je vrsto njegovih del, med katerimi je najbolj znan Koncert za štiri čembale in orkester, ki je priredba Vivaldijevega koncerta za štiri violine in godalni orkester. Ponovno rojstvo pa je Vivaldijeva glasba doživela šele s sistematično ureditvijo njegovega opusa sredi našega stoletja. Med 770 deli, kolikor jih je bilo do sedaj odkritih, je več kot 450 koncertov za en ali več solističnih instrumentov, okoli 40 oper (polovica je izgubljenih), oratorij *Juditha Triumphans* in še vrsta cerkvenih del. Že samo število koncertov pove, da je Vivaldi večino svoje ustvarjalne energije posvetil instrumentalni glasbi, koncertom za posamezna glasbila in baročni orkester. Antonio Vivaldi velja za klasika solističnega koncerta. Obliko, ki jo je prevzel od italijanskega predhodnika Giuseppa Torellija, je izpopolnil in ustvaril tip koncerta, kakršnega poznamo še danes. Tristavčni koncert se je v samem zaporedju stavkov zgledoval po italijanski uverturi. Vivaldi ni odkril nove glasbene oblike, odkril in utemeljil pa je sam karakter skladb in njenih posameznih stavkov, poudaril je virtuosno tehniko solista in obogatil zvočno fakturo orkestra. Izvajalske možnosti orkestra pridejo še posebej do izraza v prvem stavku, kjer orkester nastopi tudi kot nosilec treh oz. štirih tem. Do Vivaldijevega časa je orkester večinoma sestavljala družina violin z generalbasovo osnovo. Vivaldi je orkester godalcev (njihovo število se je gibalo od 10 do 25) popestril še s pari pihal (flavt, oboj, fagotov), ki pa nikoli niso igrala v popolni postavi. Trobila, brenkala in tudi tolkala so nastopala v mnogih koncertih, kar je bilo odvisno od same narave skladbe. Solistu so bile v prvem stavku namenjene medigre, v katerih je lahko razkazoval virtuosnost in tehnično obvladanje instrumenta. Vivaldi je slovel kot izvrsten violinist, izpopolnil je tudi samo violinsko tehniko, kljub temu pa je znal možnost briljance izkoristiti tudi pri drugih glasbilih. V njegovih delih se solistično predstavijo vsi dotedanji melodični instrumenti (violina, violončelo, flauta – prečna in kljunasta, oboa, fagot, viola d'amore, mandolina, harfa, trobenta.

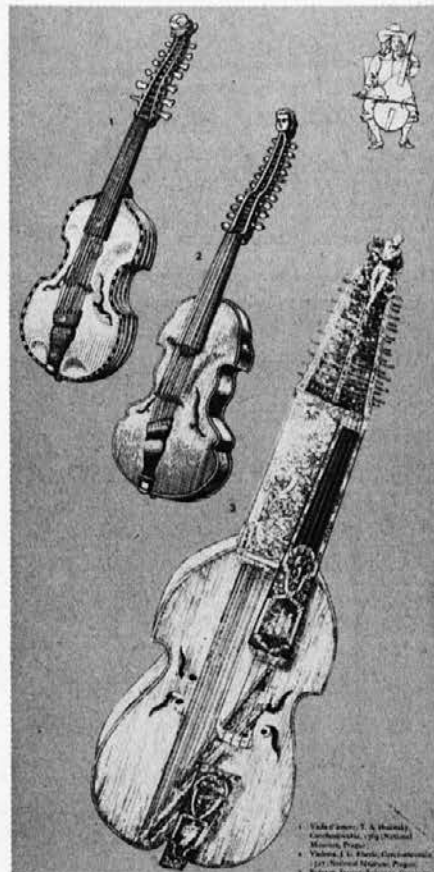
beneški orkester s pevci iz 18. stoletja

Vivaldi- štirje letni časi (Pomlad)

Vloga solista oz. solistov, saj jih je bilo lahko več, tudi več kot deset, je najbolj poudarjena v drugem stavku. Spegna lirična melodija ponazarja avtorjevo globoko izpoved. Samo poglobitev izraza je skladatelj pogosto dosegel z bogatim dinamičnim razponom. Terasasta baročna dinamika drži torej le deloma. Zadnji stavek koncerta sledi sami naravi dela. Med seboj koncertirajo (tekmujejo) solist(i) in orkester. Ta stavek je monotematičen, po tempu je najhitrejši in po dolžini najkrajši. Tempa v času baroka navadno niso podrobneje označevali. Vivaldi pa je bil pri tem doslednejši. Za tempo Allegro je znanih npr. kar 14 njegovih oznak. Tej doslednosti je najbrž botrovala njegova služba "maestre de concerti" v beneški sirotišnici Ospedale della Pietà. Dekliški orkester Antonija Vivaldija je v Evropi užival velik ugled. Francoski poznavalci so celo trdili, da je beneški orkester boljši od francoske kraljeve akademije. Poleg tempa je Vivaldi na rob kompozicij napisal še vrsto drugih napotkov, ki rabijo danes kot dragoceno gradivo za preučevanje baročne izvajalske prakse. Navodila za igranje in samo vodenje orkestra je skladatelj izvajal pred samim orkestrom, tako kot današnji dirigenti, in ne izza notnega pulta prvega violinista ali čembalista, kot je bila navada tedanjega časa. Lahko bi torej zapisali, da je bil Vivaldi eden prvih dirigentov. Instrumentalna dela je italijanski mojster velikokrat opremil tudi z ilustrativnimi naslovi. V Koncertu za flavto in orkester, imenovan La Notte (Noč) ali v ciklusu violinskih koncertov, zbranih pod skupnim naslovom Le quattro stagioni (Štirje letni časi), je slutiti že zametke prave programske glasbe, ki jo je mnogo let kasneje razvila romantika. V Vivaldijevi glasbi je ob napovedovanju novega mojstrsko združena sinteza baročnih pridobitev. Kljub temu, da je njegova glasba na ponovni razcvet čakala več kot dvesto let, sedaj živi bolj kot kdajkoli. Štirje letni časi so dosegli slavo najbolj znanih in igranih del. Pomlad je primerno povabilo na koncert. Prisluhnite Primaveri.

družina viol d'amore

rojstvo klarineta

kastrat Farinelli v ženski vlogi

Po rjavih in rumenih Z DOMENICOM SCARLATTIJEM

Scarlattijev portret (neznani avtor)

baročni Neapelj

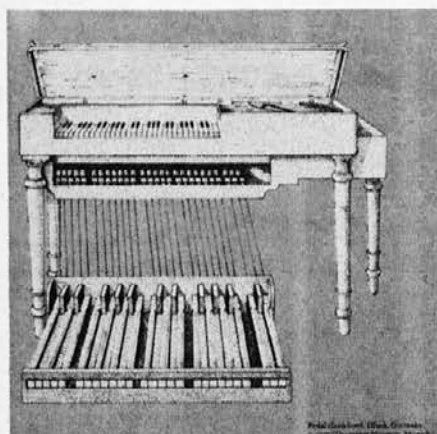
Specifičen zvok, po katerem bi barok najhitreje spoznali, je zvok čembala v vlogi continua ali solističnega instrumenta. Glasbilo je kraljevalo skozi vse 17. stoletje in še v prvi polovici 18. stoletja. Kasneje si deli priljubljenost s klavirjem, dokler novega piano e forte tehnično ne izpopolnijo in okoli leta 1800 dokončno ne izpodrine starega instrumenta. O čembalu kot o predhodniku klavirja pa bi pravzaprav težko govorili. Čembalo spada v skupino brenkal. Iz njega izvahimo ton s pritiskom na tipko, ta povzroči dvig ptičjega peresa, ki trzne ob struno. V podobno skupino instrumentov s tipkami, ki po ustvarjanju tona spadajo med brenkala, uvrščamo še virginal, spinet in pri nas manj znano glasbilo klavciterij. Med seboj se razlikujejo po velikosti, obliki ohišja in po legi strun.

Zlato dobo virginala beleži čas Elizabete I. Angleški dvorni skladatelj iz 16. stoletja, imenovani virginalisti, so med prvimi odkrili specifičnosti tega instrumenta in mu posvetili vrsto skladb z ilustrativnimi in čisto glasbenimi naslovi.

Spinet je manjše, salonsko glasbilo. Razvil se je ob koncu 15. stoletja. Spoznamo ga po trapezoidni obliki. Priljubljenost spineta je naraščala skozi vse 16. in 17. stoletje, popularen je bil še v 18. stoletju.

Klavciterij je glasbilo, ki ga danes občudujejo predvsem zaradi posrečene, žirafaste oblike trupa. Strune so bile pri tem instrumentu postavljene navpično, tako kot pri današnjem pianinu. Na koncertih baročne glasbe ga redkeje slišimo, čeprav je njegov zvok zanimiv. Spominja na zvok harfe.

Med najbolj priljubljena in znana glasbila še iz časa renesanse pa spada klavikord. Klavikord je edini historični instrument s tipkami, kjer ob strune udarja metalna ploščica. To je tudi instru-

Gluckov klavikord (izdelan 1750)

Scarlattijevi Essercizi

ment, pri katerem je mogoče spreminjati dinamiko od pianissima do mezzo piano. Lahko bi ga proglasili za instrument, po katerem so se zgledovali zgodnji graditelji klavirjev. O priljubljenosti klavikorda priča že razlaga v enciklopediji tedanjega časa. Pod pojmom klavikord so zapisali, da ne potrebuje posebnega opisa, saj ga pozna že vsak otrok. Primerjava z otroki najbrž ni bila naključna. Rabil je za učenje igranja na instrumente s tipkami. Kot dobro "učilo" so ga hvalili celo v 19. stoletju, v času popolne nadvlade klavirja.

V renesansi in še v zgodnjem baroku so nastopali instrumenti v skupinah, kjer narava posameznih glasbil ni prišla posebej do izraza. Specifični zvok čembala je odkrilo šele zrelo baročno obdobje. Prve instrumentalne skladbe so bile večinoma le priredbe vokalnih del, kmalu pa se je izoblikoval samostojen instrumentalni jezik. Novi glasbeni jezik je narekoval tudi nove oblike: variacije, toccate (toccare – pritisniti), sonate (sonare zveneti). Razvila so se tudi posamezna čembalska središča, ki so upoštevala naravo in samo konstrukcijo instrumenta. V zgodnjem obdobju je dominirala italijanska čembalska glasba, kasneje pa centri v Franciji in Nemčiji.

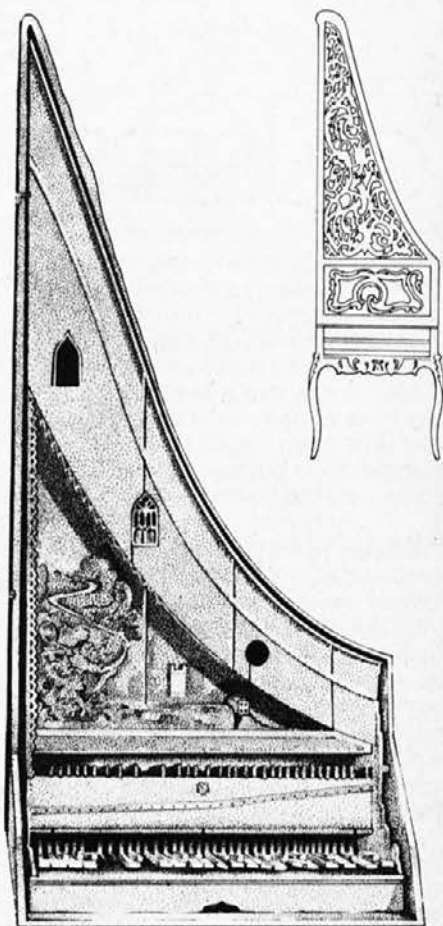
V vsakem stilu, v vsakem obdobju najdemo skladatelje, ki izstopajo iz okvira svojega časa in še v polnem razcvetu uveljavljenega stila začenjajo novo smer razvoja.

Domenico Scarlatti (1685 – 1757) je baročno čembalsko glasbo popeljal v sam vrh, obenem pa odprl pot novim možnostim mlade klavirske glasbe. Sin slavnega opernega skladatelja Alessandra je začel svoj ustvarjalni opus z vokalnimi deli. Oče ga je poslal tudi na operno šolanje v Benetke, kjer pa nobena izmed oper mladega Napolitana ni dosegla željenega uspeha. Kmalu zatem je odšel na Portugalsko. Mlado princeso Marijo Barbaro je poučeval, kako se igra po rjavorumenih tipkah čembala. Na Portugalskem je nastala njegova prva zbirka čembalskih skladb – *Esercizi per Gravicembalo*. Čas "profesure" se mu je dobro obrestoval. Mlada princesa se je poročila na španski dvor in italijanski glasbenik je dobil častno mesto maestra di musica na bogatem dvoru v El Escorialu. Večino svojih del je skladatelj posvetil čembalski glasbi. 555 sonat za čembalo, zbranih pod naslovom *Esercizi* (Vaje) govori, da je morala biti učenka Marija Barbara izvrstna čembalistka. Scarlatti danes velja za ustanovitelja tehnike na instrumentu s tipkami. Ker je zelo dobro obvladal svoje glasbilo, je s posebnimi tehničnimi prijemi in efekti dosegel briljanco, ki jo je šele veliko kasneje poznala pianistika. "Vaje" od čembalista zahtevajo, da lahko izvede pasaže čez več oktav, da v hitrem tempu ponavlja en in isti ton, da iz manjših intervalnih skokov preide na večje oktavne in čezoktavne. Melodijo skladatelj modulira v najbolj oddaljene tonalitete, najraje pa jo obarva s spremembo dura v istoimenski mol (f-dura v f-mol). Igra s kontrasti nadaljuje tudi v dinamiki. Prehodi iz glasnega v tiho in obratno so zelo hitri in nenadni. Njegovo odkritje "avtohtonosti" instrumenta se kaže v bogastvu čembalske govorice. Pravo naravo čembala odkrije z "zgoščevanjem tkiva", ki ga doseže s hitrim briljantnim gibanjem in z močnimi poudarki.

Poleg "odkritja" instrumentalne tehnike se je Scarlatti uvrstil med glasbene "raziskovalce" tudi s samimi skladbami. Večina njegovih del nosi naslov sonata. Scarlattijeva sonata se od baročne že zelo razlikuje. Scarlattijeva sonata je dvodelna in ima že točno določeno specifično zgradbo. V prvem (A) delu se pojavi en ali več motivov, ki se svobodno razvijajo in na koncu modulirajo v dominantno tonaliteto. Drugi (B) del se začne z variiranjem A dela, vpeljava novih motivov in na koncu spet modulira v začetni dur ali mol. Zgradba (ekspozicija – izpeljava – repriza) je prava predhodnica kasnejše klasicistične sonatne oblike.

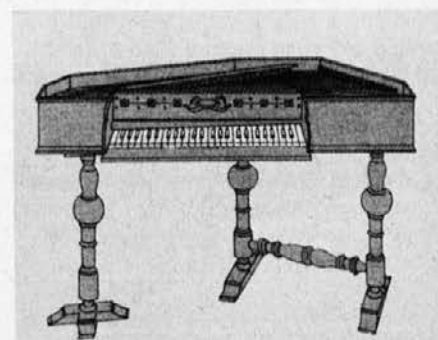
Scarlattijevih del sodobniki večinoma niso poznali. "Poznobaročni Chopin" ni bil tako široko odprt svetovljan kot njegov prijatelj Händel. Ni se mogel pohvaliti z orkestrom, ki bi ponesel njegovo glasbo po svetu, s čimer se je ponašal benečanski skladatelj Vivaldi. Domenica Scarlatti so poznali le v ozkih dvornih krogih. Javno se ni razen dveh mladostnih preskusov, nikoli predstavil. Njegova glasba je med tedanjimi poznavalci slovela kot lepa, a preveč zahtevna. Scarlattija čas ni prehitel. V svoji glasbeni poetiki je bil sam njegov predhodnik.

Veronika Brvar

harpsikord (klaviciterij) - konec 15.stol.

virginal (zač. 17. stol.)

spinet - 16.stol.

GIUSEPPE TARTINI (1692-1770)

Piran – malo, starinsko obmorsko mesto je kraj, v katerem se je rodil in preživel zgodnjo mladost eden najpomembnejših violinskih virtuozov 18. stoletja, komponist in glasbeni znanstvenik Giuseppe Tartini. Njegov oče je živel kot trgovec dlje časa v Piranu, sicer pa v Firencah, kjer je bil rojen. Poročil se je s Katarino Zangrando, ki je izhajala iz zelo stare piranske družine slovanske krvi.

Giuseppe Tartini je bil četrtojenec med šestimi brati in tremi sestrmi. Družina je uživala ugled, imela je zemljo in vile, izmed katerih je bila najlepša v Strunjanu. Tam je Giuseppe preživil svojo mladost. Prvo vzgojo je dobil pri patrih Filipinih v Piranu, nato pa v kolegiju "dei patri Scolopi delle scuole pie di Capodistria", torej v Kopru. Očetovi želji, da bi postal duhovnik, se je odločno uprl. Posredovati je moral koprski škof, ki ga je nato poslal študirat v Padovo. Opustil je študij teologije in literature ter si izbral juridično fakulteto, ki je ni nikoli dokončal.

Prve napotke iz violine je dobil v piranski Akademiji "Virtuosi", v zavodu za literarno, znanstveno, filozofsko in glasbeno izobraževanje. Več glasbenih zgodovinarjev ugotavlja, da je imel prvi glasbeni pouk v koprskem kolegiju, nekdo pa pristavlja, da je kazal za pouk violine posebno strast. O njegovem študiju v Padovi krožijo različne legende, ki hočejo ustvariti okoli njegovega resnega dela senzacionalno ozračje. Pišejo, da je bil Tartini besen sabljač, prepirljivec, ropar nežne deklice pri škofu padovanskem, da so mu starši odrekli vsako finančno pomoč, da se je moral po preganjanju zateči v samostan Assisi, kjer je ostal pozabljen od vseh, celo od žene, s katero se je tajno poročil. Kdo ne pozna anekdote o Tartinijevih sanjah o hudiču, ki mu je igral ob vzglavju?

V resnici je začel z vsakdanjim študijem violine, brž ko je pretrgal stike s starši, ob prihodu v Padovo pa se je v glavnem ukvarjal z mečevanjem. Čim bolj pa je vadil violino, tem manj časa je imel za šport. Tudi bajka o tajni ženitvi je pojasnjena. Poročil se je z Elisabetto Premazzone v cerkvi bosonogih Karmeličanov v Padovi – prisoten je bil skoraj ves kler stolnice. Z ženo ni imel otrok.

Prvi javni nastop v doževi palači v Benetkah je spravi v zadrego samega

nekaj podob iz njegovega življenja ob tristoletnici rojstva

Veracini, njegovega sodobnika in odličnega violinskega virtuosa. Tartini je na doževu željo, naj nekaj zaigra, parafraziral melodije, ki jih je pred njim izvajal Veracini. Z dvaindvajsetimi leti je odkril posebne fizikalne kombinacije tonov, v šestintridesetem letu je odprl v Padovi svojo violinsko šolo, ki je zaslovela po vsej Evropi in obstaja še danes. Študiral je vlogo violinskega loka, ga podaljšal in z debelejšimi strunami izboljšal intenziteto in čistočo tona. Leta 1721 je bil imenovan za prvega violinista orkestra S. Antonio v Padovi. Tedaj je začel koncertirati po Italiji – Milano, Livorno, Bologna, Napoli, Palermo. Več beneških plemičev je

izpopolnjevalo pri njem tehniko violinske igre, tudi sam je učil v Benetkah in se ob tej priložnosti srečal z znamenitim italijanskim violinistom in komponistom Antonijem Vivaldijem. Sodeloval je pri slovesnostih ob poroki cesarja in cesarice v Pragi.

Toda praško okolje mu ni ugajalo. Kmalu se je vrnil v Padovo, kjer je živel z manjšimi presledki vse življenje. Svoje znanje je poglobljal v bogati padovanski univerzitetni knjižnici; proučeval je filozofske in matematične probleme, poučeval, komponiral in goreče debatiral. Tu si je priporil naslov "maestro delle nazione". V zadnjih letih se je močno trudil, da bi vključil glasbo v metrijo, aritmetiko in astronomijo. Proučiti in pojasniti je hotel Pitagorove in Platonove nauke. Ob tem je napisal cele zvezke, ki so ohranjeni v piranskem muzeju in so žive priče duha, ki si ni mogel privoščiti počitka.

Po vrnitvi s Češkega so prihajala vabila iz Londona, Pariza, celo Rusije. Obiskal je samo Rim. Na turneje ni odhajal, največ zaradi pogoste obolenosti svoje žene. Tudi njegovo zdravje se je začelo krhati. Umrli je zaradi zastrupitve na nogi.

Število Tartinijevih kompozicij še vedno ni dokončno znano. Mislijo, da je skomponiral prek 200 violinskih sonat in 200 koncertov.

Največ slave mu je prinesla Sonata št. 35 v g – molu, imenovana Vražji trilček. Legenda pravi, da jo je komponiral v sanjah, ko mu je vrag sedel ob vzglavju in igral glasbo nadčloveške lepote. Toda ko se je zbudil, jo je zaman poskušal obnoviti in je moral začeti znova.

Anekdota o Tartinijevih sanjah, v katerih ta veliki mojster napoveduje "vražjega violinista" Niccolaja Paganinija, odkriva nedosegljivost idealnega navdiha, ki ga nosi umetnik v sebi, h kateremu pa s svojim uresničnim delom največkrat zaman stremi.

Giuseppe Tartini

Članek izpod peresa Cvetka Budkoviča smo povzeli iz prve – informativne številke Glasbene mladine, ki je izšla maja 1770, avtor pa je z njim obeležil dvestoletnico Tartinijeve smrti.

UPORABA RAČUNALNIKA V GLASBI DANES

SEKVENCER DRUGIČ

Janez je šel po cesti. Iz temne ulice je pridrvelo policijsko vozilo. Policaji so Janeza pritisnili ob zid in ga preiskali. Našli so piratske kopije programskih paketov. Strpali so ga v avto in oddrveli.

(Odlomek iz pravljice "Slovenija, dežela softwara", prosto po sloganu Ministrstva za tehnologijo in razvoj ali za vse je kriv Beograd).

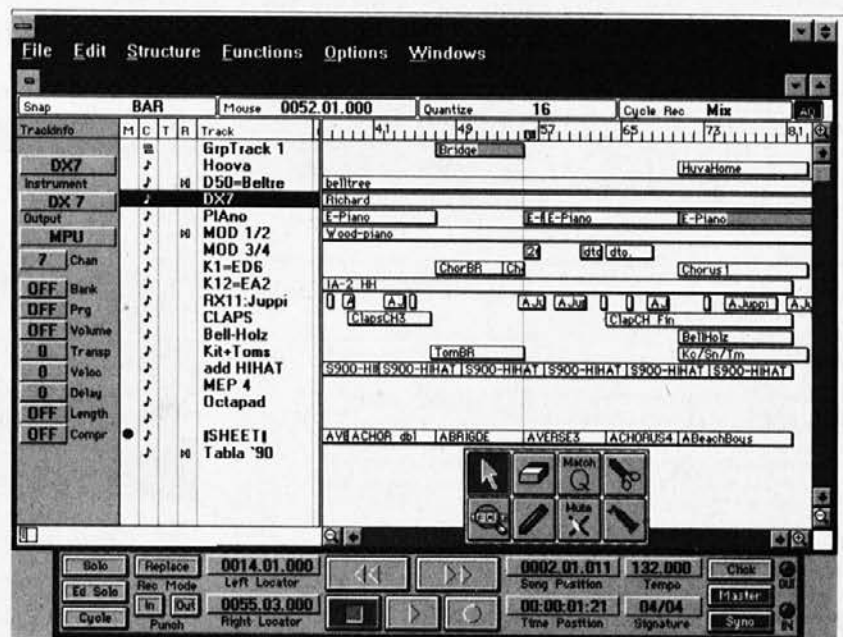
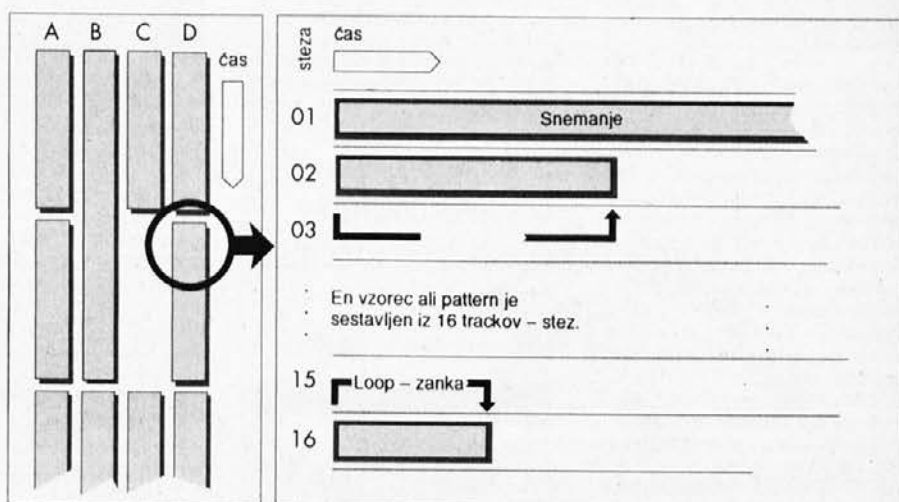
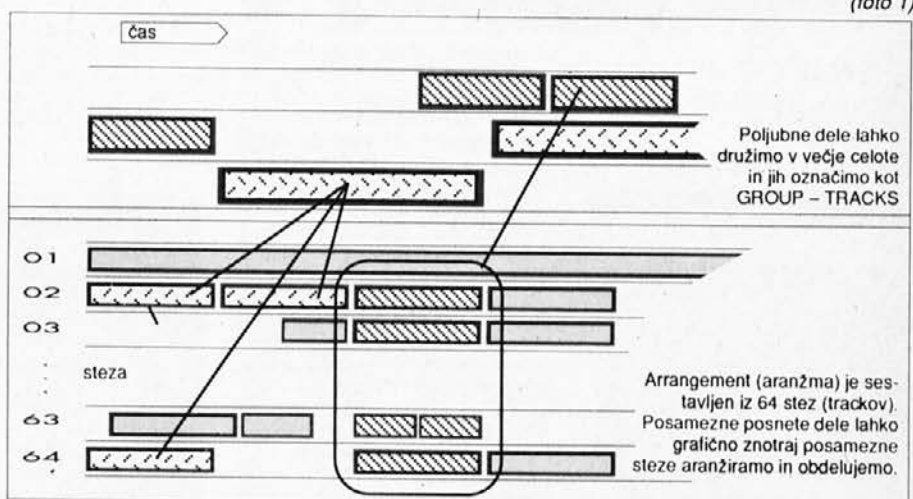
Dejstvo: Uvozne dajatve za software v Sloveniji znašajo 49% vrednosti programa (podatek Carinarnice Ljubljana, Informacije, april 1992).

Notator (foto 1)

Ena glavnih odlik sekvencerja je, da nam dopušča spreminjanje oblike tudi v zadnjih fazah snemanja – ustvarjanja, saj struktura še ni "zabetonirana" na trak. S pomočjo sekvencerja spoznamo, zakaj so nas v šoli učili, kako pomembna je oblika in da ni vse v melodiji. Sedaj si oglejmo še grafično organizacijo tvorjenja oblike, ki nam jo nudita Cubase in Notator. S časom se je izkazalo, da je Cubasejev način boljši, saj ga je C-LAB v novem programu Notator – Logic skopiral za Mac. Iste lastnosti bo dobil verjetno tudi Notator – Logic, ko ga bodo naredili za Atari.

Cubase za PC standard (foto 2)

Prejšnji sestavek nadaljujemo z ogledom prve oziroma glavne strani enega najbolj razširjenih programov Cubase nemške firme Steinberg. Cubase ima veliko prednost pred ostalimi, saj je napisan za Atari, Mac in PC. Kot vidimo, tečejo steze od leve proti desni. V našem primeru vidimo strukturo od 40. do 81. takta. Ko delamo s programom, nam od leve proti desni teče črta, ki nam kaže mesto trenutnega zadrževanja. S pomočjo grafičnega prikaza vidimo gostoto strukture oziroma taktov. V spodnjem delu vidimo tempo, ki ga poljubno spreminjamo. Tu je tudi časovni merilec in merilec taktov. Oba merila sta v soodvisnosti. Če na primer spremenimo tempo, se bo absolutni čas trajanja glasbe ne glede na število taktov spremenil. Levo spodaj vidimo lokatorje, s pomočjo katerih določimo časovni presledek ponavljanja želene strukture. Poleg tega vidimo spodaj tudi simbole, ki so identični simbolom na različnih magnetofonih in s katerimi upravljamo funkcije, kot so play, record itd. Poglejmo zdaj še posamezne steze (tracke). V našem primeru si bomo pogledali stezo DX7, ki je v črnem okvirčku. To stezo je nekdo poimenoval Richard. Hkrati v oknu levo vidimo (track info) parametre, ki jih lahko spreminjamo. Če skočimo na neko drugo stezo, se bodo v oknu track info pokazali podatki tiste steze, ne da bi morali na novo odpirati kakršnokoli okno. Na tem mestu (v track info) lahko v realnem času spreminjamo transpozicijo strukture, jakost, barvo, določamo velikost zamika (delaya), izenačujemo dinamiko. V spodnjem delu našega primera vidimo osem manjših oken – okvirov. S pomočjo miške lahko izberemo enega, na primer radirko, in nato po želji brišemo strukture.

CD MANIJA

THE PLATTERS: ONLY YOU (Starlite - Digitalia)

Kot ste že lahko zvedeli iz obširnega zapisa o rock'n'rollu v prejšnji številki revije, sodi skupina The Platters med ključne in tržno najuspešnejše predstavnike doo-wopa ali rock'n'rolla črnskih vokalnih skupin. Za njenim hrbotom je stal beli poslovnež, aranžer in avtor Buck Ram (v središču njegovega zanimanja so bile prav vokalne skupine, ob Plattersih še Penguins). Ta je bil, razumljivo, tudi avtor ali vsaj aranžer njihovih največjih uspešnic in avtor njihove najodmevnejše skladbe Only You (1955). Zaščitni znak zasedbe je bil izjemni glas prvega pevca Tonya Williamsa. Nanj je (kot na večino takratnih črnskih vokalov) vplivala črnska duhovna glasba – gospel. Odlikovali so ga hitri skoki v izjemne glasovne višine; te so značilno krasile kratke pavze, ki so simpatično dišale po kolcanju. Zato pa je bila vloga ostalih članov Plattersov precej manj izpostavljena kot pri ostalih velikih doo-wop zasedbah. Buck Ram se je pri izbiri gradiva oziral po pop standardih, ki so se uveljavili že pred izbruhom rock'n'rol-

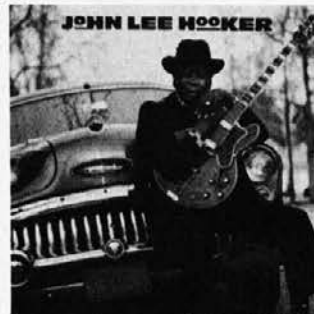
la; tako je ta obdelala številne klasične iz zlatih let tin-pan-alleya (My Prayer, Smoke Gets Into My Eyes, Harbor Lights). Only You ni bila najuspešnejša skladba skupine. Za preboj na 5. (najvišje) mesto osrednje ameriške pop lestvice je (ob razumljivo 1. mestu na rhythm & blues lestvicah) potrebovala kar tri mesece. Precej bolj je zažgala danes kar preveč pozabljena The Great Pretender (1956), prva skladba kakšne črnske skupine petdesetih let, ki je zdrvela na številko ena osrednje lestvice. Ponovno so jo odkrili v osemdesetih letih, najprej velikan sodobnega jazza Lester Bowie, konec desetletja pa med vseplošnim odkrivanjem korenin pop godbe celo Freddy Mercury (Queen). Na CD Only you so uvrščene vse ključne skladbe The Platters in je več kot simpatičen vodič po godbi iz zlatih let takratne najodmevnejše črnske vokalne skupine. **pbč**

RAZLIČNI IZVAJALCI: COLUMBIA COUNTRY CLASSICS/THE NASHVILLE SOUND (Columbia/distribucija Digitalia)

S prebojem belega mladeniča s črnim vokalom – Elvisa Presleya so se starim kantrijašem začeli pisati težki časi. Zastarele aranžmaje so zamenjali novi prijem, ki so se močno nagibali v rockabilly in skušali vzorce country glasbe približati mlajši publiki. Pričujoča kompilacija ponuja dokaj korekten pregled dogajanja na nešvilski sceni in prinaša glasbo, ki so jo osamljeni kavboji prepevali med leti 1955 in 1973. Disku je priložen tudi poučen tekst, ki nam na poljuden način predstavi, po kakšnih ovinkih se je vila pot ameriške narodno/zabavne glasbe (spisal ga je eden najbolj znanih esejistov stare ameriške glasbe Rich Kienzie). Sicer pa gre za zbirko Country Classics Series, ki prinaša kar pet CD plošč. Prva nosi naslov The Golden Age in nas popelje skozi glasbo, ki jo ponavadi v svojih fonotekah hranijo podružnice ameriške kongresne knjižnice. Gre za ruralno podobo ameriške popularne glasbe, ki za razliko od bluesa ostaja skrita sluhu povprečnega konzumenta rocka in prinaša nastavke, iz katerih so vzniknile tipične podzvrsti popularne godbe, kot so Cajun, Zydeco in kup kantrijaških podlinij. Na drugem delu te zbirke Honky Tonk Heroes srečamo Hanka Williamsa, Ernesta Tubba in podobne velikeane otožnih zvokov. Skratka, Columbia – ena največjih založniških hiš – je še enkrat dokazala, da ji ni le do forsiranja muh enodnevnice in hitrega zaslužka. Vsi, ki prisegate na tradicionalne variante novega ameriškega rocka, te zbirke nikakor ne smete spregledati. Country je podobno kot blues hudičeva glasba, ki te zgrabi, te zlepa ne spusti in te sili, da živiš v grehu. Tako Roy Orbison, Gram Parsons, kot Nick Cave in Guy Kyser (glej Rock Music Junk Shop) so mu na svoj način dahnili svoj "da"! **Jane Weber**

JOHN LEE HOOKER: MR. LUCKY (Silverstone/distribucija Digitalia)

V eni prejšnjih številki Glasbene mladine smo vam predstavili predzadnjo ploščo enega največjih (in gotovo najbolj vitalnih) otrok Mississippija Johna Leeja Hookerja. Ploščo The Healer, ki jo je Hooker posnel po nasvetu Vana Morrisona, je marsikdo označil kot

labodji spev velikega mojstra enoakordnega bluesa, vendar se je ušel. Hooker je ponovno zbral pisano družino svojih učencev in posnel simpatično ploščo, ki jo je posvetil pred dvema letoma umrlemu blues kitaristu Stevieju Rayu Vaughnu, s katerim si je zelo želel igrati. Plošča Mr. Lucky prinaša dokaj različne skladbe, nekaj je starih Hookerjevih hitov (Crawlin' Kingsnake so si sposodili celo The Doors), ki so doživeli bolj ali manj domiselne aranžmaje, za to priložnost pa je Hooker spisal tudi nekaj novih štiklov. Sicer pa je Hookerjeva zakladnica skladb tako bogata, da je včasih kakšno pesem težko postaviti na pravo mesto. O zmed, ki jo je povzročila mašinerija glasbene industrije, priča tudi prav neverjetno število firm, ki si lastijo pravico do Hookerjeve glasbe. Kar zadeva glasbeno podobo tega albuma, za moje pojme izstopata predvsem dve skladbi. Prvo je Hooker posnel v duetu z irskim levom Vanom Morrisonom, ki rad prizna, da je brskal po očetovi zbirki blues plošč in skušal konzimirati kar največjo dozo bluesa. Skladba I Cover The Waterfront je zanimiva, ker združuje dva zelo različna pogleda na podajanje ljubezenske tematike. Hooker počasi in zanesljivo bluzira v svojem značilnem mrmrajočem slogu, Van Morrison pa ga nevsiljivo in spoštljivo podlaga s folk kitaro in ekspresivnim petjem. Drugi izstopajoči trenutek te plošče pa prižge Johnny Winter, ki prav v komadu Susie opozori, da njegova električna vizija bluesa ni le zane-marljivo nategovanje nadebudnega Teksačana. **Jane Weber**

WIM MERTENS: FOR AMUSEMENT ONLY (Les Disques du Crepuscule/ distribucija Rec Rec)

Prav te dni mineva deset let od prve plošče Wima Mertensa For Amusement Only, glasbe, sestavljene iz zvokov fliperjev in repetitivne elektronike. Mertens je začel kot eden prvih predstavnikov ameriškega minimalizma v Evropi, saj je za belgijski radio in televizijo produciral koncerte Glassa, Reicha, Rileya, Meredith Monkove v času, ko njihova glasba še ni bila dostopna na ploščah velikih znamk, ki bi distribuirale njihova dela v Evropo. Končno se, po objavi knjige American Minimal Mu-

NAGRADNA IGRA CD MANIJE

Dragi reševalci, v četrti številki smo vam zastavili pet vprašanj. Z rešitvami ste imeli veliko težav, zato smo lahko nagradili samo dve. Nagrado – CD ploščo prejmeta: **Slavko Pajsar, za gasilskim domom 3, 61000 Ljubljana in Boštjan Najžar, Vrazova 6, 62270 Ormož.**

V tej številki vam zastavljamo naslednja nagradna vprašanja:

1. Za kateri Greenawayev film je Wim Mertens prispeval glasbo?
2. Katerega leta so Swans nastopili na Novem Rocku?
3. Naštetje še 5 črnskih vokalnih rock'n'roll skupin s konca petdesetih let!
4. Eden največjih predstavnikov countryja Johnn Cash je eno svojih ključnih plošč posnel v živo v kaznilični. Kje in kdaj?

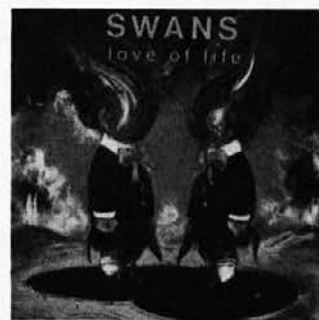
Odgovore pošljite na uredništvo revije GM, Kersnikova 4/III, 61000 Ljubljana, skupaj s kuponom GM in pripisom Nagradna igra CD manije do 30. maja 1992. Ne pozabite napisati svojega imena in naslova.

sic, leta 1982 tudi sam prepusti ukvarjanju z minimalistično glasbo. Po prvi plošči zasnuje lastni ansambel Soft Verdict, ki je le ime, pod katerim združuje glasbenike, ki jih potrebuje za določen projekt; prav tako osnuje lastno založbo – Les Disques du Crépuscule, v okviru katere nato pridno tiska po eno ali celo več plošč na leto. Vendar je Mertens, kljub večjemu številu izdanih plošč, precej neproduktiven skladatelj, saj so te ponavadi kratke in naslednja vedno vsebuje kaj s prejšnje. Tako lahko danes v Mertensovi diskografiji poleg omenjene najdemo še: Vergessen, Struggle For Pleasure, Maximizing the Audience, A Man of No Future and With a Name to Come, Instrumental Songs, The Belly of an Architect (soundtrack za Greenawayev film), Educate Me, After Virtue, Motives for Writing ter lanskoletno trilogijo Alle Dinghe, ki prinaša kar sedem diskov. Vse našete plošče, skupaj z Amusement Only, ki vam jo ponujamo v nagradni igri, najdete v trgovini Rec Rec. Sicer pa je tu že nova Mertensova plošča. O njej pa kaj več drugič.

Lili Jantol

SWANS: LOVE OF LIFE

(Young God Records – distribucija Rec Rec)

Že skoraj 10 let je minilo, odkar se je v New Yorku pojavila skupina Swans. Njen idejni vodja je še danes vokalist Michael Gira, ki mu je skozi različne glasbene faze skupine uspelo oblikovati svojevrstno izraznost, zaradi katere so bili Swans med najbolj izstopajočimi skupinami osemdesetih. Njihova najboljša plošča je prav gotovo dvojni LP Children of God, ki pomeni pravo prelomnico v glasbenem izrazu skupine, saj se zvok hrupa združuje z melodičnimi vokalizacijami, tako Michaela Gira, še bolj pa novinke Jarboe, ki odtlej postane drugi temelj Swans. Kasneje se je energija s Children of God izgubila, tako da so Swans pristali na golih vokaliziranih pop obrazcih brez eksperimentalnosti instrumentov. V tem času Gira in Jarboe osnujeta še projekt Skin. Korak naprej pomeni CD White Light from the Mouth of Infinity, katerega nadaljevanje je prav Love of Life, ki je izšel pred kratkim. Love of Life ne prinaša kaj bistveno novega, mogoče le še večji poudarek na besedilih, vezanih na že znane teme.

Če boste pravilno odgovorili na nagradno vprašanje in boste izžrebani, boste CD dobili v lepo izdelani črni škatlici, v kateri je še prostor, namenjen za sestro White Light from the Mouth of Infinity. Na sprednji strani škatlice iz napisa Swans izhaja spirala, ki se nadaljuje s krožno vtisnjenimi znaki s simboli vseh plošč Swans in projekta Skin.

Bogdan Benigar

JANI KOVAČIČ: ASFALNI OTROCI (Corona)

Starši so me vedno učili, da vse mine. Da je vse eno samo minevanje. Škoda, ker niso nikoli poznali Kovačiča. Kajti on se ne spreminja in zaradi njega sem v dilemi, komu verjeti: ali njim in njihovim naukom ali Kovačiču in realnosti. Dvom o naukih in potrditev teze o nespreminjanju je še posebej potrdila nova kasetna Janija Kovačiča Asfaltni otroci.

Kovačič je človek, za katerega se ne morem odločiti, kaj je: pesnik, glasbenik, pevec, zafkrant z distanco ali pa urejen ati. Tudi ta nova kasetna mi ni prinesla odgovora. Asfaltni otroci je kasetna, ki nadaljuje s prejšnjo kaseto začeto pot. To pomeni, da je glasba v primerjavi s prejšnjimi ploščami (npr. Ljudje) malce bolj popy, ni več tistega trdega, za Kovačiča pred desetimi leti tako značilnega zvoka. Besedila pa ostajajo še vedno ista zafkrancija in karikiranje sveta, ki smo ga vsi že preveč sprejeli in se z njim sprijaznili. Pri izvajanju zvokov mu pomagajo njegovi prijatelji, nekateri so se pojavljali že v zasedbi Je Bent'a: Blaž Grm, ki tolče bobne in tolkala, Andrej Kores s klaviaturami, Nikola Sekulović – bas, Zoran Bistrič s klarinetom in saksom ter seveda Jani Kovačič z vokalom in kitaro. Sodelovali pa so še Mark Čuček, Milko Lazar, Tomaž Zlobko in Branko Rožman. Asfaltni otroci je kasetna, katere pesmi bo mogoče veselo požvižgavati, ko bomo čakali v vrsti za mleko ali kruh. Saj so Sveti Jurij, Inštalacije, Angelci in naslovna pesem tako fleksibilne stvaritve, da je mogoče ob njih resnično lupiti krompir ali pa se že naslednji hip zamisliti nad svetom, ki ga riše Kovačič. Ne bo pa glasba v nobenem kontekstu izgubila svoje patine, in to je tisto, kar je pri tej kaseti dobro.

Rok Jurčič

novosti s CD trga

Mi & Digitalia

IZ TRGOVINE S CD PLOŠČAMI DIGITALIA & MI

Digitalia priporoča CD plošče iz zgodovine popularne glasbe, bluesa, jazz in resne glasbe ter CD novosti s področja popularne glasbe, now agea ter eksperimentalne glasbe

POP GLASBA

CD kompilacije This Is Soul 1 & 2, Rhythm & Blues, Legends of Rock'n'Roll, Top Hits Of The 50's, Rhythm & Blues, CD-ji Chucka Berry (Roll Over Beethoven), Jerrya Lee Lewisa (The Great Balls On Fire), Little Richarda (Lucille), Elvisa Presleya (Heartbreak Hotel), Franka Sinatroe (Ol' Blue Eyes Is Back), Johnnija Casha, Buddyja Hollyja, Beach Boysov, Plattersov (Only you), Everly Brothersov, Billa Haleyja & The Comets, Iggyja Popa (Instinct, Blah Blah Blah), Soft Cell (Greatest Hits), Jefferson Airplane (Crown Of Creation, Volunteers), Who (Tommy), Jam (Greatest Hits), U2 (Wide Awake In America), Police (Yenyatta Mondatta, Synchronicity), Yello (One Second), Happy Mondays (Pills, Thrills...), Tin Machine (II), Salt-n-Pepa (Greatest Hits), Mr. Bungle (ex-Faith No More), Dire Straits (Live, Brothers In Arms, Money For Nothing, etc).

JAZZ/BLUES/NEW AGE

CD kompilacije Marching To New Orleans, George Gershwin By Jazz Giants, Giants Of Jazz, CD-ji Louisa Armstronga (When The Saints...), Mahalia Jackson, Scotta Joplina (The King Of Ragtime), Johna Coltranea (Trans Blue), Glenn Millerja & His Orchestra, Charlieja Parkerja (Yardbird), Milesa Davisa & Johna Coltranea, Bennya Goodman, Džanga Reinhardta ter Billie Holiday.

RESNA GLASBA
CD-ji Holsta (Planeti), Johna Cagea & Yuija Takagashi, Heinza Holligerja (Aristy), Sabrija Usta Khana (Indijska klasična glasba), Samuela Barberja, Sousea (Koračnice), Orfa (Carmina Burana), Lizeta (Klavirski koncerti...), Sibeliusa (Simfoniji 4. & 5....), Wagnerja (Nibelunški prstan), Mozarta (Così Fan Tutte, Dva godalna kvarteta, Simfonije 21., 30. & 33., 35. & 38., 40. & 41.), Celebrated Baroque Pieces, Dante Troubadours, Songs For Chivalry.

CD plošče lahko naročite tudi po pošti – Gregorčičeva 9, 61000 Ljubljana.

RECORD SHOP Trubarjeva 34 LJUBLJANA

Novosti v trgovini plošč in CD-jev Rec rec – april 1991

Hard Core/ novi ameriški rock/novi val

D.O.A.: Talk Minus Actions Equals Zero, The Dawning Of A New Error, BAD RELIGION: Generator, CHICONE YOUTH: Whitey Album, DAG NASTY: Four On The Floor, DROP ACID: Making God Smile, FUGAZI: Steady Diet of Nothing, GODFLESH: Pure, JOEY ICKY: Pooh, LOVE BATTERY: Between The Eyes, MEGA CITY FOUR: Terribly Sorry Bob, MELVINS: 10 Songs, NO FX: Liberal Animation, NIRVANA: Nevermind, SONIC YOUTH: Goo, TENDER FURY: If Anger Were Soul, I'd Be James Brown, URGE OVERKILL: The Supersonic Storybook.

Novi heavy metal/hard rock/hard core

AGNOSTIC FRONT: One Voice, AUTOPSY: Mental Funeral, CARCASS: Necroticism – Descanting The Insalubrious, COFFIN BREAK: Rupture/Psychosis, DARK THRONE: Soulside Journey, FEAR: Live... for the Record, DUH: Blowhard, ENTOMBED: Clandestine, KING DIAMOND: In Concert 1987, PAIN KILLER: Guts of a Virgin, SEPULTURA: Under Siege (Live), SLAYER: Reign in Blood, South Of Heaven, Decade of Aggression, EON: Fear, Mindkiller, VARIOUS ARTISTS: Damned Seattle.

Stari rock/jazz/blues/folk/etno

JOHN LEE HOOKER: Mr. Lucky, Never Get Out of this Blues Alive, CLANNAD: Legend, Magical Ring, ART ZOYD: Nosferatu, COIL: Love's Secret Domain, Horse Rotorator, GARY LUCAS: Skeleton at the Feast, COWBOY JUNKIES: The Caution Horses, The Trinity Sessions, Whites Off Earth Show, ACCORDIONS GO CRAZY: The Art of Paper-folding, BIG CHIEF: Drive It Off, KOL SIMCHA: Traditional Jewish Music, Klasika/new age/tehu/art
WIM MERTENS: Alle Dinghe, Play for me, Sources of Sleeplessness, Strategie de la Rupture, Vita Brevis, etc., MARC ALMOND: Jacques, BORHESIA: 4 X 12", Dreamers in Colour, No Hope No Fear, CASSANDRA COMPLEX: The War Against Sleep, CONSOLIDATED: Friendly Fascism, JOHN LURIE: Down By Law, Einstürzende Neubauten: Haus Der Lüge, FOETUS: Sink, FRONT 242: Mixed by Fear, Tyranny for you, MC 900 FT JESUS: Welcome to my Dream, REVOLTING COCKS: Beers, Steers & Queers, SKINNY PUPPY: Too Dark Park, SWANS: Body to Body Job to Job, White Light from the Mouth of Infinity, Tuxedo-moon: Ten years In One Night.

Plošče in CD-je lahko naročate tudi po pošti na naslovu: REC REC, Resljeva 2, 61000 Ljubljana.

Spoštovani reševalci,
tudi tokrat smo ugankarsko rubriko povezali z glavno temo te številke revije GM. V zvezi z barokom so vsa gesla, ki jih boste dobili ob pravihnih rešitvah; če vam ne bo šlo od rok na pamet, si pomagajte z besedilom na srednjih straneh revije.

Rešitve pošljite na naslov: Revija GM, Kersnikova 4, 61000 Ljubljana do 30. maja. Ne pozabite na kupon.

Naročnino na revijo GM prejmejo: Ksenija Petaros, Mazzinijeva 3, 66330 Piran; Tadej Gulič, Trg revolucije 4, 61420 Trbovlje in Sašo Vrabčič, Meškova 18, 62380 Slovenj Gradec.

Zavita uganka: Love Me Tender

1			○	△				
2	■		○		△			
3				○	△			
4	■			○	△			
5			○	△				
6	■			○	△			
7					○	△		

1. glavno mesto Avstralije, 2. glavno mesto Irana, 3. glavno mesto Turčije (originalna oblika), 4. glavno mesto Francoske Polinezije na Tahitiju, 5. glavno mesto Južnoafriške republike, 6. glavno mesto indijske zvezne države zahodne Bengalije, največje indijsko mesto, 7. glavno mesto Bosne in Hercegovine.

	A	B	C
1	☐	2 ☐	☐
4	☐	☐	3 ☐
	☐	5 ☐	☐
8	☐	☐	7 ☐
	☐	9 ☐	☐
	11 ☐	☐	10 ☐
	12 ☐	☐	☐

V treh navpičnih vrstah ob pravilni rešitvi dobiš pod črko A priimek enega največjih baročnih skladateljev, ki je utemeljil glasbeno obliko pod črko B in ki je bil največji mojster na glasbilu pod črko C. Točkuje se vsaka pravilno rešena beseda od 1 do 12.

Točkuje se vsaka pravilno rešena beseda od 1 do 7.

1					
2					
3					
4					
5					
6					

Točkuje se vsaka pravilno rešena beseda od 1 do 6.

Tat S. RAK

Stane Rak seveda po poklicu ni tat, temveč pevec, tako kot Nada Mori. Oba kot pevcata sta nekaj posebnega za naš čas, v baročni dobi pa sta bila njuna pevška poklica v operi zelo ugledna.

GLASBENA MLADINA V ČRNI AFRIKI

V začetku marca so v Dakarju uradno ustanovili Glasbeno mladino Senegala. Morda se tudi temu malemu obiralcu banan obeta, da si bo lahko v dvorani ogledal kakšen mladinski koncert in se tako srečal z glasbenimi zvrstmi, ki jih doslej ni poznal.

POLETNI GLASBENI TABORI V TUJINI

Strokovna služba Glasbene mladine Slovenije razpolaga z informacijami o 150 tečajih na poletnih glasbenih taborih, ki jih organizirajo Glasbene mladine v 15 državah. Za podrobnejše informacije se pozanimajte na Kersnikovi 4 (soba 310) v Ljubljani osebno ali po telefonu (061) 322-570.

POJOČE SKRINJICE NA DUNAJSKEM FESTIVALU

Med 25. aprilom in 2. majem je na Dunaju v organizaciji Glasbene mladine Avstrije potekal Prvi teden otroške glasbe z naslovom Kinderklang 92. Prireditelji so k sodelovanju povabili prek petdeset otrok, starih od 10 do 13 let, ki so se na tej manifestaciji predstavili z lastnimi kratkimi glasbenimi in glasbenoplesnimi programi, vsi skupaj pa naštudirali prav za ta festival napisani otroški musical V vrtu želja skladatelja Michaela Rota. Javna premiera tega dela je predstavljala slavnostni sklep festivala 1. maja. Festivala so se udeležile skupine od 2 do 6 malih glasbenikov iz Avstrije, Italije, Češke, Švice, Slovenije, Madžarske, Rusije in Gruzije. Slovensko Glasbeno mladino so zastopale članice Otroškega plesnega gledališča Mali harlekin iz Celja, ki so pod vodstvom koreografinje Ane Vovk Pezdir tam izvedle glasbenoplesni program z naslovom Pojoče skrinjice, oblikovan na slovenskih ljudskih vižah.

Glasbena mladina Slovenije, Glasbena mladina Velenja in Glasbena šola Frana Koruna Koželjskega Velenje razpisujejo

POLETNI TABOR GM 1992

s poletnimi šolami
HARMONIKE –
mentor profesor Franc Žibert
KITARE –
mentorja profesorja Jerko Novak in
Istvan Römer
KOMORNE IGRE –
mentor profesor Tomaž Lorenz

Šole bodo potekale v prostorih Glasbene šole v Velenju od 3. do 12. julija 1992.

V poletni šoli harmonike in kitare se lahko prijavi učenci in študenti glasbe, ki pripravijo najmanj dve skladbi po lastni izbiri. Maksimalno število aktivnih udeležencev je pri harmoniki 12, pri kitari 24. Če bo število prijav večje, bodo kandidati na podlagi avdicije razvrščeni med aktivne in pasivne.

V poletno šolo komorne igre se lahko prijavi že delujoče male komorne zasedbe ne glede na sestav z najmanj dvema skladbama po lastni izbiri. Prijavijo pa se

lahko tudi posamezniki, ki želijo igrati v komornih zasedbah (pihala, godala, klavir, glas...). Maksimalno število aktivnih udeležencev v komorni igri je 16. Poletne šole so namenjene mladim glasbenikom, ki imajo za sabo najmanj tri leta glasbenega šolanja.

šolnina: aktivni udeleženci 200 DEM,
pasivni udeleženci 100 DEM

prijavnina: 50 DEM je del šolnine, ki se
vplača ob prijavi

bivanje:
Dom učencev, Efenkova 61, Velenje
(polni penzion v triposteljni sobi 15 DEM)
Hotel Paka, Rudarska 1, Velenje
(polni penzion v dvoposteljni sobi 25 DEM, v enoposteljni sobi 30 DEM)

prijavni rok: 1. junij 1992

GLASBENI PROGRAMI ZA OTROKE IN MLADINO PO SLOVENIJI

Natečaj glasbenomladinskih programov za sezono 1992/93

Vsebina:

- programi so namenjeni različnim starostnim stopnjam otrok in mladine: predšolskim, nižji in višji stopnji osnovnošolcev ter srednješolcem
- vsebino lahko zajemajo iz katerekoli glasbene zvrsti, glasbo pa lahko povezujejo tudi z drugimi umetnostmi; v poštev pridejo tudi krajša glasbenoscenska dela, zanimiva predavanja, delavnice in kombinirani programi
- programi naj bodo oblikovani kot tematsko zaokrožene celote, dolge od 40 do 60 minut – izhodišče je pedagoška ura; vsebujejo naj približno dve tretjini živo ilustriranega glasbenega dogajanja in do eno tretjino komentarja, ki glasbeno vsebino smiselno zaokroža, poslušalce pa usmerja
- izvajalcev po starosti ne omejujemo; programi morajo biti kvalitetno izvedeni, poučni, vzgojni in pestri ter kolikor je mogoče animacijski, da poslušalce aktivno vključijo v dogajanje
- programi morajo biti izvedljivi v različnih prostorih – v učilnici, avli, telovadnici, galeriji, klubu, dvorani...običajno v dopoldanskem času.

V prijavi programa naj bodo:

- splošni podatki (naslov programa, starostna stopnja poslušalcev, čas trajanja, število izvajalcev z imeni in glasbili, optimalno število poslušalcev, posebne izvedbene in tehnične zahteve, termini, ko je program dosegljiv...), natančen naslov in telefonska številka vodje programa oziroma kontaktne osebe,
- opis programa (učna priprava, načrtovan potek z vsebino, zaporedjem in okvirnim komentarjem),
- navodila mentorjem za pripravo poslušalcev (opis programa, za razumevanje potrebno osnovno predznanje poslušalcev, razmestitev izvajalcev in poslušalcev, tehnične zahteve)

Posebej so dobrodošli kvalitetni programi za predšolske otroke in za učence nižjih razredov osnovnih šol!

Programne z zahtevanimi podatki pošljite na naslov Glasbena mladina Slovenije, Kersnikova 4, Ljubljana do 15. junija 1992! Programska komisija GMS bo vse pravočasno prispele programe pregledala ter ustrezne uvrstila v programsko ponudbo, objavljeno v programski knjižici GMS za sezono 92/93!

KUPON
GM

Rešitve pošljite s tem kuponom na naslov
Glasbena mladina
Slovenije
Kersnikova 4,
61000 Ljubljana
do 30. maja 1992

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Naročam XXII. letnik revije Glasbena mladina v _____

izvodih. _____

Datum: _____

Podpis: _____

**Če se odločite, pošljite na naslov: Glasbena mladina,
Kersnikova 4/III, 61000 Ljubljana, telefon 061/322-570**

Ljubljana od 20. do 30. maja 1992

s pomočjo Adria Airways

